De Molenvriend

nr. 117

Molenvrienden Land van Cuijk

VERENIGING MOLENVRIENDEN LAND VAN CUIJK

Molenvereniging in het Land van Cuijk en omstreken
www.molenvrienden.nl

BESTUUR

VOORZITTER	Harm van Es	Floralaan 50
	Tel. 0485-578613	5831 TA BOXMEER
SECRETARIS	Walter Cornelissen	Park 8
	Tel. 06-25525737	5446 PH WANROIJ
	E-mail: secretaris@molenvrienden.nl	
PENNINGMEESTER	Jan van Riet	Pelgang 1
	Tel. 0485-383551	5841 BJ OPLOO
BESTUURSLEDEN	Aart Mul	De Jasmijn 4
	Tel. 0485-574793	5831 SL BOXMEER
	vacature	

IBAN: NL03RABO0168981858 *onder vermelding adres penningmeester*

MOLENARCHIEF LAND VAN CUIJK *Het regionale molenarchief is ondergebracht in molen "De Vooruitgang" te Oeffelt. Inlichtingen bij John Houben.*

Het werk van de vereniging Molenvrienden Land van Cuijk wordt mede mogelijk gemaakt door:
Beijk Molenbouw bv, Afferden (L)
Bol Adviseurs, Boxmeer
drukkervanderegio.nl, Boxmeer
J. van Haren Diervoeders b.v. Gassel
Van Haren Installaties bv, Cuijk
Havens Diervoeders, Maashees
Forfarmers, Lochem
Tuincentrum Van de Hulsbeek, Wanroij
Elektro Technisch Buro Nabuurs bv, Boxmeer
Nabuurs Transport bv, Haps

Colofon

DE MOLENVRIEND 117, jaargang 40, nummer 1, januari 2024
Lijfblad van de vereniging Molenvrienden Land van Cuijk, opgericht 18 januari 1985. Bezorging van De Molenvriend is gratis voor leden binnen de regio. De contributie hiervoor is minimaal € 20,--. Voor postbezorging geldt een jaarlijkse extra bijdrage. Aanmelden als lid kan bij de secretaris of via de website www.molenvrienden.nl. De Molenvriend is een advertentiemedium. Prijs losse nummers € 3,50 (excl. verzendkosten).
ISSN 1384 8526

REDACTIE *Aart Mul* *Frans Rademakers*
Marko Sturm

REDACTIEADRES *De Jasmijn 4* *5831 SL BOXMEER*
e-mail: aart.mul@planet.nl
De Erica 2 *5831 RX BOXMEER*
e-mail: j.m.sturm@alumnus.utwente.nl

VERDER WERKTE(N) MEE *Nico v.d. Broek, Walter Cornelissen, Sabine Hillebrecht, Ludger Pauls, Peter Pouwels, Jan en Lucie van Riet, Ron Smit*

VOORPAGINA *Molen De Reus te Gennep is 100 jaar in het bezit van de familie Coopmans. Foto midden: Mariet en Jan Coopmans, verdere toelichting zie pagina 7.*

In dit nummer

pagina 2	**Colofon**
pagina 3	**In dit nummer**
	Van de redactie
pagina 4	**Mededelingen van het bestuur**
pagina 5	**Molenagenda**
pagina 5	**100 jaar familie Coopmans op De Reus** door: Peter Pouwels
pagina 8	**Jaarverslag Joannusmolen** door: Ron Smit, Nico van den Broek en Theo Jetten
pagina 10	**Getijdemolen Moulin du Birlot in Bretagne** door: Walter Cornelissen
pagina 11	**Molenstichting Noord-Brabant** door: Aart Mul
pagina 13	**Mühle Holtum (Geest)** door: Ludger Pauls
pagina 14	**Molenaarsvergadering - stichting GraanGeluk** verslag van de molenaarsvergadering met presentatie over teelt van oude granen door: Aart Mul
pagina 17	**Excursie Westfälische Mühlenstraße** door: Jan en Lucie van Riet, Sabine Hillebrecht
pagina 20	**De Limburgcollectie: molen Rust na Arbeid**
pagina 21	**Boekbespreking "Van werktuig tot wereldmerk"** door: Aart Mul
pagina 22	**Bouwplannen en molenbiotoop Oploo** door: Aart Mul en Jan van Riet
pagina 24	**Aan de licht** een molenaar stelt zich voor... door: Ron Smit
pagina 25	**Molens in de regio**

Van de redactie

Als ik dit schrijf bij het voltooien van de opmaak van deze Molenvriend, is het 2 januari. Namens de redactie daarom de beste wensen voor het nieuwe jaar. Vorig jaar waren er wegens diverse omstandigheden maar twee Molenvrienden, waarvan weliswaar één extra dik nummer. Nu we het jaar direct beginnen met een nummer, lukt het hopelijk om weer minstens drie nummers uit te brengen.

We openen op de voorkant van dit blad met een jubileum: molen de Reus in Gennep is 100 jaar in het bezit van de familie Coopmans. Deze familie heeft beroepsmatig met de molen gewerkt en draagt tot op heden bij om de molen als monument te behouden.

Zoals op de pagina links te lezen valt, is dit de 40e jaargang van de Molenvriend. De vereniging Molenvrienden Land van Cuijk was namelijk al actief in 1984, voorafgaand aan de officiële oprichting in 1985. Voor verdere mededelingen over dit jubileum verwijs ik naar de mededelingen van ons bestuur.

namens de redactie
Marko Sturm

Mededelingen van het bestuur

Beste Molenvrienden,
Namens het bestuur wil ik jullie het allerbeste wensen voor 2024. Voor ons als vereniging is het een speciaal jaar omdat het 40 jaar geleden is dat de vereniging Molenvrienden Land van Cuijk werd opgericht. Half april 1984 besloot een groep vrijwillige molenaars en molenenthousiasten tot oprichting van de vereniging. Met als doel beter dan voorheen op te komen voor het behoud en in werking houden van de molens in het Land van Cuijk. Het eerste bestuur was: voorzitter Johan Reijnders, vicevoorzitter Robbert Verkerk, secretaris Ben Verheijen, penningmeester Eddy Derks. Op 2e Paasdag 1 april willen wij vieren met een Molendag waarbij alle molens die gelieerd zijn aan de Molenvrienden Land van Cuijk e.o. zullen draaien. We hebben ook 3 leden die vanaf 1984 lid zijn nl. Jan Selten, Theo van Bergen en Harrie Beijk. Gezocht in het archief vond ik dat Peter Simons in 1984 is gestart als donateur, dus hebben we eigenlijk 4 leden die 40 jaar lid zijn.

Belangrijk onderdeel voor een vereniging is dat er een voltallig bestuur is. Nu zijn we al enige tijd met 4 bestuursleden i.p.v. 5, maar onze voorzitter Harm van Es gaat het bestuur verlaten. Hij is sinds 2011 onze voorzitter en hij ambieerde maar 2 termijnen, maar dit is toch iets langer geworden. Op 25 januari houden we onze jaarvergadering in Beugen en willen dan graag ook een nieuwe voorzitter hebben en extra aanvulling in het bestuur. Mocht dit niet gaan lukken dan moeten we het voortbestaan van de vereniging ter discussie stellen.

Als bestuur zijn we afgelopen tijd in gesprek geweest met de gemeente Land van Cuijk om de vergoedingen voor molens en molenaars duidelijk en op papier te krijgen. Hiervan hebben wij op dit moment nog geen definitief antwoord van de gemeente ontvangen. Via de afdeling erfgoed zal voor alle molens in het LVC een waarderingsbijdrage voor de molenaars beschikbaar komen van € 500 (per molen). Tevens komt er via de afdeling vastgoed een klein onderhoudsbedrag beschikbaar voor de molens die in eigendom van de gemeente LVC zijn (bedrag is nog niet bekend).

In de molen van Oeffelt staat de boekenkast met boeken over molens die aan de vereniging geschonken zijn. In overleg met de beheerders van de Oeffeltse molen kan hiervan gebruik gemaakt worden. Nu is het in een molen altijd vochtig en moeten deze boeken voor het behoud in een geconditioneerde omgeving staan. Wie van de leden kan ons hierin adviseren voor een niet al te dure oplossing? (Neem dan contact op met het bestuur, red.)

Tijdens het druk bezochte molenaarsoverleg op 26 oktober in Beugen werd de aanwezigen de vraag gesteld over het in rekening brengen van verzendkosten voor de Molenvriend voor leden die dit blad per post ontvangen. Iedereen reageerde positief en toonde begrip hiervoor. Dus m.i.v. 2024 zal er € 12 per jaar voor postbezorging gerekend worden.

Door de Hollandsche Molen is er een brief gestuurd naar alle gemeenten in Nederland om hun te wijzen op het opnemen van biotoopregels voor molens. Op 1 januari 2024 is de nieuwe Omgevingswet in werking getreden en is het belangrijk om de molenbiotoop hierin op te nemen. Nu de druk op de woningbouw hoog is, moet er goed op de biotoop gelet worden. Hierin is ook de taak van de vrijwillige molenaar om hier goed op te letten en tijdig aan de bel te trekken. Dit jaar zal er een excursie georganiseerd worden in de omgeving van Gorssel. Het is de bedoeling dat dit op een vrijdag zal plaats vinden omdat de touwslagerij die we willen bezoeken niet op zaterdag geopend is. Later volgen meer details hierover.

Bij deze wil ik alle leden en sponsoren bedanken voor jullie financiële bijdrage en alle teksten die ons blad de Molenvriend afgelopen jaar 2023 gevuld hebben. Veel leesplezier en dat we weer een goed molenjaar mogen hebben.

Walter Cornelissen
secretaris

Molenagenda

25 januari 2024: jaarvergadering Molenvrienden in Beugen
nader te bepalen vrijdag: voorjaarsexcursie naar Gelderland – omgeving Gorssel – Touwslagerij
1 april 2024 (Tweede Paasdag): viering 40 jaar Molenvrienden Land van Cuijk e.o.
(op en rond de regionale Molendag Land van Cuijk)
20 mei 2024 (Tweede Pinksterdag): Lohmühle Duisburg-Baerl hopelijk weer draaiend op de Deutscher Mühlentag

100 jaar familie Coopmans op De Reus

Molen de Reus is dit jaar 100 jaar verbonden met de familie Coopmans, drie generaties hebben hun ziel en zaligheid in deze molen gestopt en samen lief en leed gedeeld. Samen hebben ze stormen getrotseerd en samen met de vele vrijwilligers de molen draaiende gehouden.

Op 27-04-1923 koopt Johannes Leonardus Coopmans, molenaar te Ottersum, voor f 14.000,- een huis, erf, tuin en molen aan, onder Gennep sectie A 813 van Leonardus Voss, werktuigkundige te Gennep als gevolmachtigde van Catharina Fabian, zonder beroep gehuwd met Hendrikus Wilhelmus Willemsen, molenaar te Gennep. Volmacht is bijgesloten.
Bron: BHIC Akte van transport, toegang. nr. 7130, inventaris nr. 160.

Briefhoofd met molen De Reus

1e generatie: Jean Coopmans 1923-1955
Jean Coopmans die getrouwd is Aldegonda Fleuren koopt in 1923 molen De Reus. In 1934 laat hij een gedeelte van de belt afgraven en bouwt hier een nieuw pakhuis.

In 1943 wordt de molen ‘verbusseld’. In het archief van vereniging De Hollandsche Molen is een brief

Duits 88 mm Flak geschut, op de achtergrond molen De Reus, september 1944

Bij overname van artikelen en/of foto’s, auteur en eventuele bron(nen) vermelden. Tevens hiervan melding maken bij de uitgeefster of redactie van dit blad.

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden artikelen niet, danwel ingekort te plaatsen en stelt zich niet aansprakelijk voor eventueel gemaakte fouten of anderszins ontstane ongemakken.

aanwezig, met bovenstaand briefhoofd waarin Jean Coopmans vol lof schrijft over de het nieuw aangebrachte wiekverbetersysteem en zeer tevreden is en hiervoor zijn dank overbrengt op Chris van Bussel. Hij schrijft dat ze op zaterdag 14 december voor de eerste keer met het nieuwe gevlucht zonder zeilen aan het malen zijn, en de molen maalde meer dan op volle kracht, het ging zo hard dat de molenmaker die nog aanwezig was zei: “gooi de vang er maar op, ze loopt veel te hard”. Dit hebben we ook gedaan en de molen iets onder de wind gezet. Vroeger zouden met dezelfde wind minstens vier halve zeilen ervoor moeten leggen, wilden we hetzelfde bereiken. Aldus het schrijven van Jean aan de Hollandsche Molen.

Gedurende de oorlogsjaren 1940-44 draaide “De Reus” zowel legaal als clandestien. De bezetter reikte boeren in te vullen maalbewijzen uit tegen inlevering waarvan de molenaar mocht malen. De mulder ‘vergat’ de bon wel eens in te vullen, zodat hij nog een keer gebruikt kon worden. Of hij maalde in de avonduren de paar pond tarwe en rogge, die een particulier bij boeren in de buurt op de kop had getikt. Tijdens de benauwde weken die in september 1944, die met ‘Market Garden’ begon, werd het nog spannender voor Coopmans. Gedurende die weken was “De Reus” van levensbelang voor Gennep en omstreken. Omdat vervoer en handel door het naderende front stil kwamen te liggen, bezorgde de mulder het meel niet meer bij de bakkers, maar moesten zij hun meel bij de molen komen halen. Door de voortdurende beschietingen werd men tenslotte verplicht het graan zelf bij de boeren te gaan halen en naar de molen te brengen. Coopmans maalde het dan. Een wonder mocht het heten, dat de Engelsen die alles wat hoog was onder vuur namen, de draaiende molen spaarden. Wisten zij dat de molen van vitaal belang was voor de burgerbevolking? Er vielen wel granaten in de velden om de molen, maar “De Reus” zelf kreeg geen voltreffers. Hachelijk werd de situatie pas, toen de Duitsers een uitkijkpost in de molen wilden vestigen en er een tank bij wilden posteren. Burgers uit de buurt praatten op de tankbemanning in en wezen op het belang voor iedereen dat de molen meel bleef leveren. Jupp, de Duitse tankcommandant, heeft dagenlang zogenaamd reparaties verricht aan de tank, totdat de legerleiding het oorlogsmonster niet naar “De Reus” maar naar Milsbeek verplaatste! Molenaar Coopmans draaide door tot de laatste dag voor de gedwongen evacuatie. Daarna stond de imposante molen alleen, overgeleverd aan de oorlog voerende troepen.

Tot 1948 heeft de molen nog op de wind gemalen, hierna stapte men over op elektrisch malen met de steen en later met de hamermolen, alleen voor het luiwerk werd tot 1952 nog gebruik gemaakt van de wind, hierna had men een elektrische lier geïnstalleerd.
In 1951 wordt de molen voor sloop te koop gezet, echter de opbrengsten van de gebruikte molenonderdelen wogen in het geheel niet op tegen de sloopkosten, zodat de afbraak gelukkig niet doorging!
Jean en Aldegonda stierven allebei in 1955. Jan Coopmans, zoon van Jean, was pas 21 jaar toen hij het molenbedrijf van zijn ouders over nam.

2e generatie: Jan Coopmans 1955-2021
In de jaren 1956–1957 kreeg de molen op initiatief van vereniging De Hollandsche Molen uitwendig een grote herstelbeurt. In 1971 wordt de molen gedeeltelijk hersteld waarbij een nieuwe roede wordt gestoken, hierbij verdwijnen de Van Bussel neuzen en komt het Oud-Hollands terug. Tot die tijd is er nog bedrijfsmatig mee gemalen, daarna komt de molen definitief stil te liggen. De ruimte onder in het pakhuis werd verhuurd als opslagruimte voor de Page en Ancilla.Van 1979 tot 1998 is er onder in de molen een antiekhandel gehuisvest.

Jan Coopmans met zijn ‘knechtje’

Opel Blitz vrachtwagen voor transport

Vanaf 13 juni 1977 wordt de molen in gebruik genomen als instructiemolen voor de opleiding van vrijwillig molenaars onder leiding van instructeur Nick Wortman. De vrijwilligers van De Reus van het eerst uur zijn: Jan Coopmans, Nick Wortman, Ben Verheijen, Theo van Bergen, Peter Simons, Albert Koot, Henk Hulscher, Robert Verkerk en Jan Selten. Dankzij de inzet van de familie Coopmans, Molenstichting Gennep en de vele vrijwilligers is de molen al die tijd in goede conditie gebleven en gehouden en draait deze nog regelmatig.

In 1987 vindt een grote restauratie plaatst, onder leiding van de jonge Harrie Beijk, hierbij wordt de kap eraf gehaald en de voeghouten vervangen en het kruiwerk hersteld, tevens wordt een nieuwe eikenhouten baard geplaatst gemaakt door Hub. Beijk.

In 1998 wordt de molen via een erfpachtconstructie overgedragen aan Molenstichting Gennep. Onder het beheer van de stichting vallen molens De Reus in Gennep, de Rust na Arbeid in Ven Zelderheide en de Gerardamolen te Heijen.

In 2001 wordt de molen inwendig gerestaureerd waarbij de koningspil, spoorwiel, steenkraan en luitafel worden hersteld, tevens wordt het pakhuis verbouwd tot woonhuis. Na deze restauratie worden onder leiding van Harry Kaak onderstaande aspirant molenaars op de Reus de kneepjes van het vak bijgebracht: Ludger Pauls, Hans Altemühle, Twan Jacobs, Peter Pouwels, Wim van de Brink, Frank Heeren, Coby Weerts, Sabine Hillebrecht, Jos van der Heijden, Martijn Pouwels, Vincent Claessens, Jan Kamphuis, Jan Schim, Henk Bolker, Frans Rademakers, Detlef Franz, Raymond Ligthart, Joep Pubben, Aart Mul en Kaynee Heijnis.

In 2013 wordt de oude Potroede door een nieuwe gelaste en gedeelde roede vervangen. In 2016 zijn de staart, spruit en lange schoren vervangen. Nadat de molen in 2017 werd stil gezet i.v.m. problemen rond de gedeelde roede, werd in 2018 een nieuwe roede uit één stuk gestoken, gemaakt door de firma Beijk uit Afferden.

3e generatie: Jeanine Coopmans 2021-heden
Jeanine Coopmans, dochter van Jan Coopmans en Mariet Theunissen, neemt in 2021 de molen over van haar vader Jan. Van kinds af aan is ze nauw betrokken bij het reilen en zeilen van de molen, ze woont sinds 2002 onder de molen, in het voormalig pakhuis dat tot woning is omgebouwd.

In 2022 is de penbalk naar voren verplaatst en is de gehele molen uitwendig geschilderd. Op zaterdag 9 september tijdens het open monumentenweekend was molen De Reus open voor publiek. In het kader van 50 jaar gemeente Gennep samen met Heijen en Ottersum was er die dag een fietsroute uitgezet onder het thema “zwermen over de kernen”. Het feit dat de familie Coopmans dit jaar 100 jaar eigenaar is van molen De Reus en het feit dat molenstichting Gennep 25 jaar bestaat, was voor de burgemeester en wethouder van Gennep aanleiding om naar De Reus te komen. Mariet en Jeanine ontvingen de felicitaties met het jubileum en een presentje in de vorm van “Genneps Ooievaarsnat” uit handen van de burgemeester.

Mariet en Jeanine Coopmans ontvangen felicitaties van burgemeester en wethouder van Gennep, i.v.m 100 jaar De Reus en voor het 25-jarig jubileum van molenstichting Gennep.

Dank aan de familie Coopmans voor de fijne samenwerking en aan allen die een bijdrage hebben geleverd aan deze samenwerking en de instandhouding van dit prachtig monument.

Peter Pouwels
ook namens alle huidige molenaars van De Reus

Toelichting bij de foto’s op de voorkant van dit nummer:
De familiefoto rechtsonder is van de zilveren bruiloft (in 1948) van Jean Coopmans met Allegonda Fleuren.
Op de foto staan de kinderen van links naar rechts: Maria (1932), Johanna (1927), Jan (1934), Tjeu (1929), Truus (1926) en Elly (1924).
Op de foto linksonder staan v.l.n.r. Jan Coopmans, Hans Heijs en Jacqueline van Bergen.

Jaarverslag Joannusmolen

Ook dit jaar (2023) heeft de Joannusmolen veel aandacht gekregen. De aandacht is niet alleen vanuit de molenaars en de bezoekers gekomen, maar ook vanuit de gemeente Heumen (eigenaar van de molen).

Daar waar vorig jaar nog werd vermeld dat de bonte knaagkever zijn intrek had genomen, is deze “kraker” samen met alle andere ongenodigde bewoners letterlijk en figuurlijk uit de molen verdreven. Van 7 juli tot 11 juli heeft de firma Anticymec de molen helemaal ingepakt met gasdicht zeil. Met een speciaal gas is 4 dagen lang de molen onder druk gehouden, om zo al het “leven” wat in de molen zat te verdrijven (lees = elimineren). In ‘De Molenvriend’ nr. 116 is daar uitvoerig over bericht.
Het is natuurlijk wel van groot belang om nu constant te controleren of dit ook daadwerkelijk gelukt is. We kunnen in het jaarverslag van 2024 melden of dit het geval is…

De oude stoppenkast is vervangen voor een moderne groepenkast met aardlekschakelaar en installatieautomaten.
Een moderne versie krachtstroomaansluiting is geplaatst. De oude ster-driehoek-schakelkast voor de drie-fase motor die het elektrische maalkoppel aandrijft, is behouden.

Verder hebben wij op de Joannusmolen een wisseling gehad van molenaars. Wim Thönissen was ruim 40 jaar molenaar op de Joannus, maar heeft aangegeven het stokje te willen overgeven. Nadat Nico en Wilma van de Broek een groot aantal MIO’s hebben opgeleid, zijn Ron Smit en Theo Jetten de nieuwe mensen die de Joannusmolen gaan bemannen.

Ron is afgelopen jaar geslaagd als molenaar en Theo beraadt zich nog of hij het komende jaar voor het zelfde speldje gaat. Kortom twee zeer enthousiaste mensen die met hart en ziel hun energie en vrije tijd in de Joannusmolen willen stoppen.

Naast de werkzaamheden op en in de molen hebben wij ook rondom de molen het een en ander aan de biotoop gedaan. In overleg met de gemeente hebben wij in de zuidoostelijke richting van de molen het een en ander aan bomen en struiken gekapt. Dit geeft een betere windvang vanuit die richting, maar misschien nog wel belangrijker, de Joannus is weer te zien vanaf de weg als je vanuit Heumen richting Wijchen rijdt. Veel mensen wisten niet eens dat er molen stond. Nu is dit een stuk beter te zien. Ook vanuit de andere kant (zuidwest) zijn de nodige stuiken gekapt die op gemeentegrond stonden. Over het rooien of uitdunnen van de bomen en begroeiing die aan de westelijke en noordelijke zijde op het campingterrein staan, is de gemeente nog in onderhandeling met de eigenaar van recreatiecentrum Heumens Bos. Wij hopen daar in het komende jaar meer duidelijkheid over te krijgen.

Door gebrek aan opbergruimte werd er van alles op en rond de elektrische maalsteen gedumpt wat een rommelige aanblik opleverde. Oude balken, uit een vloer, zijn gerecycled door daar twee werktafels van te maken waaronder straks o.a. de netten voor de afzetting en gereedschappen zoals de grasmaaier opgeborgen kunnen worden. Eerst nog een paar deurtjes toevoegen.

De molen is op 14-12-2023 gebruikt als “Commando Post” tijdens een Foxtrot (Radio) oefening van Defen-

Aan de zuidoostelijke kant van de molen zijn wat bomen en struiken gekapt.

De nieuwe werktafels uit hergebruikt hout

sie. Aan deze oefening namen 22 teams, van verschillende defensie-eenheden, deel die ergens in Nederland een CP moesten opzetten. Het team waarmee Ron aan deze oefening deelnam vond, na een site-survey en testen op 12-06, de Joannusmolen een geschikte locatie. De zender moest namelijk vanaf de CP heel Nederland kunnen bestrijken.

Er zijn twee mogelijke antenne-opstellingen getest. Bij de eerste opstelling is er een antennedraad over de uiteindes van de roedes gespannen. Door de verticale opstelling van deze antenne is deze geschikt voor zeer lange afstanden. Te ver voor optimaal gebruik in Nederland. (Door horizontale afstraling een grote skip-zone.) De tweede opstelling was een dipool van twee stukken van 20 meter die in het midden aan het uiteinde van een roede op ongeveer 12 meter hoogte werd gehouden. De uiteindes (Noord-Roede-Zuid) werden met glasvezel stokken op ongeveer de zelfde hoogte opgestoken. (Geen skip-zone door verticale afstraling en daardoor directe afbuiging op ionosfeer.) Met deze opstelling heeft het team verbindingen gemaakt met de andere teams en zendamateurs in Nederland maar ook met zendamateurs in o.a. België, Noord Italië, midden UK, Oost Duitsland.
Om het interessant te maken heeft de organisatie van de oefening een wedstrijdelement toegevoegd. Voor het juist uitvoeren van opdrachten kon men punten verdienen. Van de 22 teams is het team in de Joannusmolen op de 5e plaats geëindigd.

Nog even wat statistieken
Het uiteindelijke doel van het draaien met de molen is natuurlijk dit historisch werktuig in stand te houden voor ons nageslacht en belangstellenden uitleg te geven over het werken op- en met de molen. Om een molen in goede staat te houden is het belangrijk dat er regelmatig gedraaid wordt. Echter kwam het afgelopen jaar regelmatig voor dat er geen wind was of geen “zuid” in de wind, waardoor er jammer genoeg geen omwentelingen gemaakt konden worden. Zelfs op de open-molen-dagen hadden we daar last van. Ook bij werkzaamheden rond de molen was het niet altijd verstandig om de molen te draaien i.v.m. onze eigen veiligheid.

In 2023 (in 2022)**:**
29 (38) **dagen** op de molen geweest
12.235 (25.903) **omwentelingen** gemaakt
194 (202) **bezoekers** rondgeleid

De molenaars van de Joannusmolen
Ron, Nico, Theo

Radiooefening op de Joannusmolen

Getijdemolen Moulin du Birlot in Bretagne

Begin juli reisde ik met mijn vrouw Ine met de camper door Bretagne en verbleven wij in het plaatsje Ploubazlanec dat aan de noordkust ligt. Hier ligt ook het eiland Île de Bréhat dat per boot te bereiken is. Er varen continu boten op en neer naar het eiland om bezoekers weg te brengen of op te halen. Dit is al een belevenis op zich, de tocht duurt een kwartiertje. Dit gebied kenmerkt zich door een groot verschil (9 m) van het getijde, 2x per dag is het eb of vloed en als je met vloed op de boot stapt ligt deze dicht aan de kust maar bij eb vallen er rondom diverse rotspartijen bloot en ligt de waterlijn een kilometer verderop. Je kunt dan naar de boten wandelen die allemaal drooggevallen zijn. Ze hebben daar kronkelende betonnen pieren gemaakt zodat de mensen die naar het eiland willen bij laag water op de boot kunnen stappen. Het eiland Île de Bréhat is klein (3,5 km lang en 1,5 km breed), en bestaat uit 2 eilanden verbonden door een brug. je kunt het eiland met de fiets doorkruisen maar te voet is veel mooier om via allerlei paden langs de kust te struinen. Veel paden gaan door metershoge velden met varens. Wat vooral mooi is als je daar begin juli komt is dat dan de Agapanthus bloeit en deze plant staat overal bij huizen maar ook overal langs de weg. Het eiland ademt geschiedenis van zeelui, kapers en oude gebouwen.

Op dit eiland kwamen wij langs een getijdemolen, Moulin du Birlot, het zag er verlaten uit met weinig info dat dit te bezoeken was. Bij het gebouw was niemand te zien totdat de deur openwaaide en als nieuwsgierige molenaar loop je dan toch naar binnen. Er was niemand te zien en opeens hoorden wij geluiden komen uit de kelder van de molen. Vrijwilliger Andre Carsenat kwam naar boven en zei dat de molen gesloten was. Gelukkig sprak hij wat Engels en ik vertelde hem dat ik molenaar in Nederland ben, meteen ging de deur van de molen op slot om geen andere bezoekers binnen te laten en wij werden hartelijk welkom geheten.

Allereerst gingen we met hem de kelder in om de aandrijving te bekijken. Hij was dit aan het inspecteren toen wij binnen kwamen, want door het asgat kan van allerlei troep naar binnen komen. Dit gedeelte komt als het vloed is helemaal onder water te staan en voorheen was alles van hout, maar nu hebben ze alles van rvs en kunststof (kammen, staven, waterrad en licht) gemaakt. Als dat van hout is en dat 2x per dag nat wordt gaat dat maar 10-20 jaar mee. In de molen lag op een hoop de vorige versie van hout, helemaal verrot. In de molen een koppel stenen waarvan de kuip omhoog geklapt was. Ondertussen kwamen er ook 2 dames binnen die ook vrijwilliger van deze molen zijn. Ze hadden afgesproken om de molen te laten draaien. In de molen is ook een maquette van de molen en allerlei info te vinden.

Ze hebben daar een dijk gemaakt waar de molen op staat en achter de dijk is een meertje dat 2x per dag door het getijde bij vloed volstroomt. Er zitten kleppen in de dijk die het water inlaten en bij maximaal getijde loopt het ook over de dijk het meertje in. De toegang tot de molen is dan ook onbereikbaar. Het verschil is daar bij normaal tij 9 meter verschil tussen eb en vloed. Een aantal malen per jaar is het springtij en dan komt het water een paar centimeter onder de houten vloer. Nu tijdens ons bezoek was het eb en kon

Informatie over deze molen

Gebouwd in 1632 en na diverse verbouwingen en verval is die in 1990 eigendom van de gemeente geworden en daardoor was de molen gered. Daarna is er ook een vereniging opgericht die de molen beheert en mede onderhoudt. Bij mijn artikel heb ik enkele foto’s bijgevoegd (8) maar wil je meer weten over werking en hoe het er daar uitziet, adviseer ik je om de volgende website te bezoeken: moulinbrehat.fr. De website is in het Frans maar als je de automatische vertaling in Google aanzet dan is dit goed te lezen.

de molen gaan draaien. Eerst moest een van de dames naar beneden naar het waterrad klimmen om een touw los te maken waar het rad mee vastzat. Na het open van de schuif van het meertje begon het water tegen het rad te lopen maar draaien deed die niet. Een van de dames klom weer naar beneden en ging op het rad klimmen zodat deze ging draaien. Volgens molenaar Andre kan men dan ongeveer 6 uur draaien totdat het meertje weer leeg is en de vloed weer opkomt. In principe kan men 2x per dag als het vloed geweest is en de waterlijn laag genoeg is met de molen draaien. Ze malen daar boekweit en er lag wat op en langs de steen, of ze veel malen was mij niet duidelijk. Het was een leuke ervaring om dit te zien werken.

Walter Cornelissen

(zie ook foto's op de achterkant van dit blad)

Molenstichting Noord-Brabant

In De Molenvriend nr. 116 is niets gemeld over de activiteiten van de Molenstichting Noord-Brabant en de adviesraad van molenaars. In De Molenvriend nr. 115 plaatsten wij een 'In Memoriam' voor Gerard Sturkenboom, o.a. voorzitter van de adviesraad, die geheel onverwacht overleed op 19 januari van dit jaar, slechts 67 jaar oud.

In 2023 heeft de adviesraad toch nog 4 keer vergaderd. In de vergadering van de adviesraad op 6 april hebben wij nogmaals Gerard herdacht, in eerbied en dankbaarheid voor alles wat hij heeft gedaan en betekend voor de molenwereld in Brabant en Nederland. Wij hadden de moeilijke taak om een nieuwe voorzitter voor de adviesraad te vinden. In de vergadering van de adviesraad op 1 juni heeft Bart Hoofs zich bereid verklaart het voorzitterschap op zich te nemen. We hebben ons beraden op ons toekomstig functioneren.

In de vergadering van 7 september, waarbij ook mevr. Jetty Eugster, de voorzitter van het bestuur van de Molenstichting Noord-Brabant aanwezig was, hebben we gesproken over:

- Actuele biotoopproblemen, o.a. in Schijndel, Oss, Asten, Boekel, Sprang en Nispen. Onze actie om opnieuw de biotoopproblematiek onder de aandacht van gemeentebesturen te brengen, aan de hand van concrete situaties, de biotoopinventarisatie Noord-Brabant van 2020, de missie en visie van de Molenstichting Noord-Brabant en de eisen aan de Omgevingsvisies in komende Omgevingswet.
- De mogelijkheden tot samenwerking met de Monumentenwacht en Erfgoedhuis, om moleneigenaren toch ondersteuning te kunnen geven bij het (nog) ontbreken van een molenconsulent in onze provincie.
- De toekenning van de Brabantse Molenprijs 2023 aan molenaar Ton Meesters in Bavel, op

12 september (zie voor meer info: molenstichtingnoord-brabant.nl
- Plaats en programma van de jaarlijkse Molencontactavond voor Noord-Brabant, dit jaar op 12 oktober op de molen ‘De Nijverheid’ in Ravenstein en de daaraan grenzende Stadsbrouwerij ‘Wilskracht’.

Een verslag van die goed bezochte bijeenkomst staat op de website van de Molenstichting Noord-Brabant, onder de kop “Laatste nieuws”.
In het eerste deel van deze bijeenkomst werd afscheid genomen van Joseph Vos, als bestuurslid van de Molenstichting. Voorzitter Jetty Eugster memoreerde zijn grote verdiensten in diverse projecten, vooral op het gebied van de watermolens in Noord-Brabant. Samen met Riet Meijer in o.a. in het project Watermolenlandschappen in het Groene Woud en het latere project ‘Watermolenlandschappen voor klimaatadaptatie’ (zie: www.watermolenlandschappen.nl).
Vervolgens werd zijn opvolger in het bestuur, de heer Alwijn ten Cate aan de aanwezigen voorgesteld. In de website van de Molenstichting licht hij toe waarom hij gemotiveerd is om in zijn vrije tijd actief te worden als bestuurslid. Hij vertelt daar zelf waarom hij al zijn hele leven gefascineerd is door watermolens, waterbeheer en watermolenlandschappen.

Molen De Nijverheid en Stadsbrouwerij ‘Wilskracht’ te Ravenstein

Bestuurslid Robert Salomons riep de aanwezigen (en alle andere molenaars en moleneigenaren) op om voor hun molen(s) een ‘Molenpaspoort’ op te stellen om daarmee en goed basisdocument te hebben om het belang van hun molen met concrete feiten te kunnen onderbouwen in discussies bij de verdere invulling van de Omgevingswet. Er is een format beschikbaar van SIMAV (ZH) dat zal worden uitgewerkt.

Na de pauze was het woord aan de gastspreker voor deze avond, Mark Ravesloot Hij is werkzaam als ‘Adviseur Monumenten’ bij de provincie Zuid-Holland met als specialiteit de molens. Het bestuur heeft hem uitgenodigd om toe te lichten hoe de provincie Zuid-Holland, met zijn 225 molens omgaat met erfgoed, subsidies, Omgevingswet en molenbiotoop. Hoe zijn de bevoegdheden, verantwoordelijkheden en procedures geregeld tussen moleneigenaren, gemeenten en de provincie? En wat kunnen wij daar in Noord-Brabant van leren? In een heldere presentatie behandelde hij achtereenvolgens actuele subsidieregelingen, regulier onderhoud, groot onderhoud, restauratie, draaipremie, molenbiotopen, afwijken van de regels ten aanzien van de molenbiotopen, bijzondere molenbiotoop, molenbiotooprapport, werkzaamheden adviseur monumenten met betrekking tot de molens, belangrijke partners, en tenslotte bespreekpunten. Hij maakte duidelijk dat een actieve molenconsulent in een provincie veel kan doen. Op de website van de Molenstichting staat een wat uitgebreider verslag van zijn presentatie.

Op 7 december 2023 vergaderde de adviesraad voor de 4e keer dit jaar in de Kerkhovense molen in Oisterwijk. Daarin is o.a. gesproken over een verzoek tot advisering over al dan niet toestaan van een industrieel ‘object’ binnen de biotoop van twee molens in de gemeente Bergeijk. Het verzoek om advies was doorgeleid naar de adviesraad, aangezien ‘De Hollandsche Molen’ heeft laten weten geen adviezen over biotoopzaken meer te willen geven aan moleneigenaren en/of vergunningverleners. Het verzoek om advies was door de vergunningverlener uitstekend onderbouwd met metingen en berekeningen o.b.v. de biotoopformule. Hoewel de adviesraad er principieel moeite mee heeft om deze taak van DHM over te nemen, is toch besloten om in dit geval contact op te nemen met de molenaars om direct hun standpunt te weten.

De adviesraad van de Molenstichting Noord-Brabant zal weer bijeenkomen op 7 maart 2024. Wij wensen alle molenaars in Noord-Brabant fijne Kerstdagen en een goed begin van het nieuwe jaar.

Aart Mul

Mühle Holtum (Geest)

In juli (2023) was ik weer voor werk in Noord-Duitsland. Langwedel en Verden aan de Aller. Alle hotels die ik daar normaal gesproken geboekt zou hebben waren volgeboekt... Daarna een accommodatie iets verderop geboekt, een kleine boerderij met een hotel en restaurant. Daar (‘in the middle of nowwhere’) ging tijdens het avondeten een oudere heer aan de volgende tafel zitten, keek naar mijn eten en zei vriendelijk dat mijn menukeuze erg goed was. Dus raakten we in een (kort) gesprek: Ja, hij kent hier alles, want hij komt hier nogal vaak. Hij renoveert in een dorp verderop een historische windmolen! Kan dit toeval zijn?

Dochter en schoonzoon kochten een stellingmolen inclusief bijgebouw (met fijnmolen). Hij is nu met pensioen, maar zou niet echt kunnen leven zonder werken. De volgende ochtend na het ontbijt eerst de molen bezocht en daarna pas weer aan het werk gegaan ;-)

Mühle Holtum Geest: bakstenen achtkant, romp bovenaan nieuw bekleed, kap en galerij reeds nieuw. Bijzonderheid: borstroeden van staal.

Ludger Pauls

Foto’s gemaakt door de eigenaren van de molen. Een typisch Noord-Duits detail is de kleine stelling aan de zijkanten en achterkant van de kap. Op de bovenstaande foto is de tandkrans van de zelfkruiing te zien (red.).

Molenaarsvergadering - stichting GraanGeluk

Op donderdag 26 oktober 2023 kon onze voorzitter Harm van Es zo'n 25 molenaars van onze vereniging welkom heten bij de molenaarsvergadering in zaal 'Het Kruispunt' in Beugen. Tevens twee genodigden, in verband met de presentatie deze avond: de heer Marcel Silfhout, onze spreker voor vanavond en mevrouw Willemien Vreugdenhil. Marcel is de oprichter, ondernemer en voorzitter van de stichting GraanGeluk. Later meer daarover. Willemien is werkzaam bij Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, als medewerker in het programma 'Regio Deals Oost Nederland & Utrecht' van dit ministerie (zie : www.elkeregiotelt.nl, waar je door kunt klikken naar Noordoost-Brabant).
Met beide had ik al kennisgemaakt in het voorgesprek voor deze avond, in de Witte (water-)molen in Arnhem.

Het programma van deze avond bestond (zoals gebruikelijk) uit 2 delen:

1. Verenigingszaken, namens het bestuur van Molenvrienden gepresenteerd door Harm van Es.
2. De voordracht van Marcel van Silfhout: 'Oude granen en de Stichting GraanGeluk'.

1. Verenigingszaken
Met visuele ondersteuning met enkele PowerPoint plaatjes, behandelde Harm achtereenvolgens de onderwerpen:

- Opbrengst Rabo ClubSupport 2023 (Opbrengst € 148,99; Met dank aan de stemmers)
- Het Molenpaspoort (n.a.v. de Molencontactavond in Ravenstein op 12 oktober)
- Portokosten Molenvriend
- Regionale molendag 2024 (tevens viering 40 jaar Molenvrienden Land van Cuijk e.o.)
- Voorjaarsexcursie 2024
- Gezocht …. Voorzitter V/M. (een opvolger voor Harm als voorzitter)

Informatie over deze onderwerpen staat ten dele al in de rubriek 'Mededelingen van het bestuur' in nr. 116 van dit blad. Nadere informatie in deze rubriek in dit nummer. Na enige discussie over deze onderwerpen kon deel 1 van deze bijeenkomst worden afgesloten.

2. Oude granen
De beide gasten kregen de gelegenheid om zich voor te stellen aan de aanwezigen. Daarna was het woord aan Marcel van Silfhout, voor zijn voordracht. Zijn presentatie bestond uit 2 delen: 1. oude granen en 2. de stichting GraanGeluk.
In de pauze was er gelegenheid om een aantal boeken en publicaties over het onderwerp te bekijken. Hij deed zijn presentatie aan de hand van enkele plaatjes, waarin alleen enkele hoofdzaken.

Maar eerste nog even iets over hemzelf, zijn interesses en ambities. **Marcel van Silfhout** is van huis uit onderzoeksjournalist. O.a. reporter bij het programma ZEMBLA. Nadat hij een boek schreef over landbouw en de voedingsindustrie, besloot hij om zelf te gaan boeren. Hij begon in 2017 met het telen van historische granen zomergerst en Aalter troshaver op de Wageningse berg. In 2019 richtte hij de stichting GraanGeluk op. Inmiddels heeft hij diverse percelen in Gelderland, Noord-Holland en Groningen. Het is hem gelukt om de verdwenen gewassen Veluws Kruiprogge en Grijs Brabants Zandboekweit terug te telen. Hij werkt samen met o.a. de granencollectie van het 'Centrum voor Genetische Bronnen' – CGN in Wageningen. Ook met bakkers en brouwers die brood en bier maken met de door hem geteelde historische rassen. Maar zijn doelstelling is veel breder. Hij wil

Figuur 2. *Afstammingsrelaties van de belangrijkste Nederlandse tarwerassen*

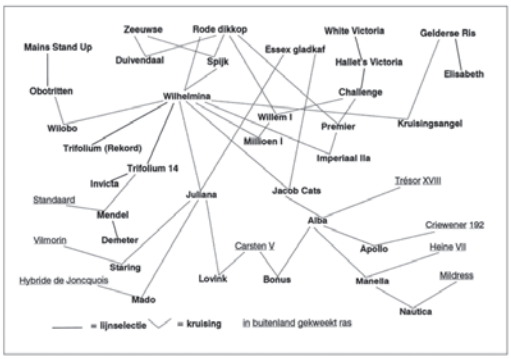

Bron: C.G.J. van den Berg, *Oude en nieuwe tarwerassen bij wintertarwe* (Wageningen, 1983); A.C. Zeven, *Landraces and improved cultivars* (Wageningen, 1990)

Afstammingsrelatie van enkele tarwerassen

een andere, meer ecologische en sociale samenleving en agrarische productie, met verbinding met ons landschap. Onderdelen daarvan zijn biodiversiteit en lokale kringlopen van grondstof naar product. Hij probeert ook ambachtelijke (vrijwillige) molenaars daarbij te betrekken. Zie ook zijn website: www.graangeluk.nl

Boven (v.l.n.r.) 1: rogge, 2: haver, 3: troshaver. Onder (v.l.n.r.) 4: durumtarwe, 5: gebaarde tarwe, 6: ongebaarde tarwe, (7): gerst

Met de term **'historische granen'** worden graanrassen aangeduid die in het wild voorkwamen of in kleinschalige teelt werden aangebouwd, vermeerderd en veredeld, tot ongeveer begin van de 20e eeuw. Niet alleen granen (voor bijv. brood, red.), maar ook rijst, en mais. Regionaal zeer verschillend, ook op nationale schaal. Deze rassen konden zich handhaven in teelten op gronden die zeer beperkt werden bemest, meestal met dierlijke mest, en zonder bestrijdingsmiddelen. Het 'Centrum voor Genetische bronnen' in Wageningen beheert een verzameling van zaden van deze oude rassen en gedetailleerde beschrijvingen daarvan.
Deze informatie is te raadplegen o.a. via de websites deoerakker.cgn.wur.nl/oranjelijst.htm en edepot.wur.nl/338149; edepot.wur.nl/338149
De links afgedrukte figuur geeft een overzicht van de afstemmingsrelaties van enkele tarwerassen.

Deze 'robuustheid' gaf een redelijke oogstzekerheid, maar ging ook gepaard met betrekkelijk lage opbrengsten per hectare. In de periode die wordt aangeduid als 'De groene revolutie' is de selectie zich gaan richten op kruisingen die een hogere opbrengst per hectare konden leveren. In de figuur met tarweopbrengst per hectare tussen 1850 en 1985 is te zien dat die selectie succesvol is geweest.

Ook in de jaren na 1980 is deze ontwikkeling doorgezet, met nog hogere opbrengsten. Maar "Elk voordeel heb z'n nadeel", en dat geldt ook hier. De robuustheid nam af, teelt werd grootschaliger en de noodzaak om hogere bemesting, onkruidbestrijding en schimmelbestrijding toe te passen nam sterk toe. En dat gebeurde niet alleen bij de granen. Zo zijn we terecht gekomen in het akkerbouw-systeem waarvan we nu ook steeds meer de nadelen gaan zien. Terug naar de 'oude rassen' met andere, kleinschaliger teeltmethoden is niet zo maar mogelijk. Er is nog onvoldoende zaaimateriaal beschikbaar voor grotere arealen, en het vraag om ander teeltmethoden dan we nu gewend zijn. We zullen ook rekening moeten houden met een geringere opbrengst per hectare en soms andere verwerkingstechnieken van de geoogste producten. Het is dus nodig om daarvoor nieuwe netwerken te creëren van vermeerdering, teelt, oogst, bewaring en verwerking. En daarmee zijn we bij de doelstellingen van GraanGeluk.

Welke doelstelling heeft GraanGeluk?
Om de akkers op een natuurlijke, agro-ecologische manier te herstellen, in te zaaien met zeldzame, Nederlandse gewassen en deze oergranen te oogsten voor gezond ambachtelijk streekbrood en natuurbier. De stichting GraanGeluk is nu vier jaar bezig om een dergelijk netwerk op te zetten, de hoeveelheid zaaigoed van de gekozen gewassen te vergroten, daarmee het areaal en het aantal locaties te vergroten.

Voorlopig is de kleinschaligheid en daarmee de complexe en dure logistiek een belemmering. Er zal ook een oplossing gevonden moeten worden voor de lagere financiële opbrengsten per ha. Maar volgens Marcel van Silfhout is een aanpassing van de teeltme-

Figuur 3. *Tarweopbrengst 1850-1985 (ton/ha.).*

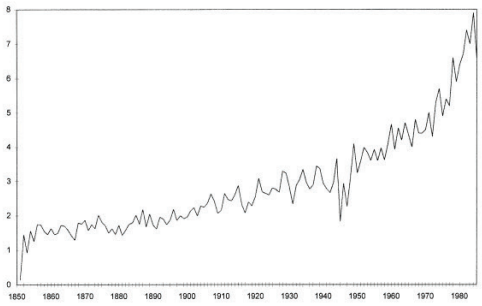

Bron: M. Knibbe, *Agriculture in the Netherlands 1851-1950. Production and institutional change* (Amsterdam, 1993); CBS

Tarweopbrengst in ton per hectare

Promotie voor de stichting GraanGeluk

Illustratie bij de logistiek van de kleinschalige teelt

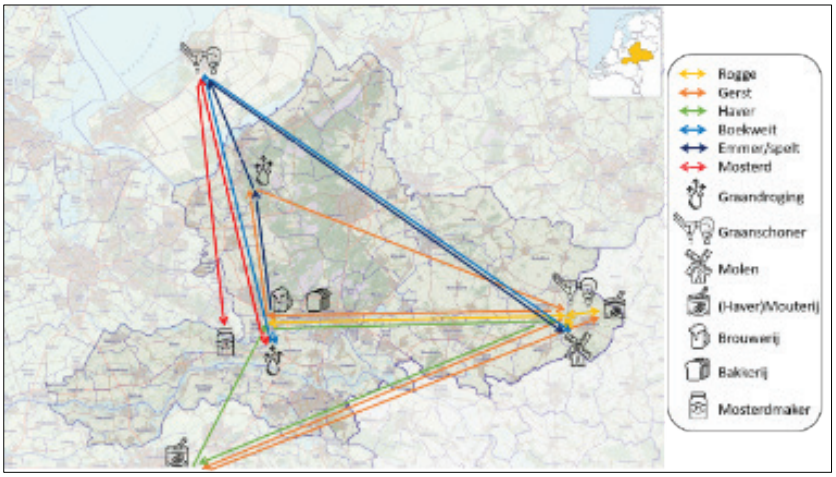

Naast de droge boterham in ecosysteemdienstvergoeding is investering in eigen graanverwerking komend jaar broodzakelijk om transportkosten te verminderen en lokale graanteelt voor humane consumptie verder te ontwikkelen

thoden en de bedrijfsvoering volgens deze concepten, verre te verkiezen boven het onttrekken van delen van Nederland aan de agrarische bestemming.

Boodschap: met **GraanGeluk** zaai je mee aan gezonde akkers, herstel van biodiversiteit en weer kansen voor insecten, wilde bijen, vlinder en akkervogels als patrijs en veldleeuwerik. Een verantwoorde, duurzame lokale productie van voedingsmiddelen en ook aan het oplossen van een deel van de stikstofproblematiek. Ook lokale ambachtelijke molenaars zouden een rol kunnen spelen in dit nieuwe netwerk.

Na nog enige discussie van de aanwezige molenaars met Marcel, konden we afsluiten met de conclusie dat deze presentatie interessant en nuttig was en ons nog voldoende stof tot verder nadenken heeft geleverd.

De voorzitter bedankte tenslotte de spreker met een kleine attentie en wenste iedereen een goed thuisreis.

Aart Mul

Excursie Westfälische Mühlenstraße

Vanuit onze thuisbasis Pension Alte Molkerei in Frille-Petershagen hebben we nagenoeg alle molens in dit gebied bezocht. In het weekend van 13 oktober vinden op een aantal molens Back- und Mahltage plaats. Voor veel molens is het dan tevens de laatste draaidag van het seizoen en ze gaan hierna rusten tot volgend jaar april.
Mooie bijkomstigheid is dat het hoofdkantoor van DGM, Deutsche Gesellschaft für Mühlenkunde und Mühlenerhaltung, op loopafstand van ons pension is gelegen. We hebben een bezoek gebracht aan hun kantoor, museum en werkplaats. Alle molens in de regio worden vanuit die werkplaats onderhouden.

Belangrijkste doel van ons bezoek was de Schiffmühle Minden aan de Weser. We hebben al veel molentypen gezien, maar de schipmolen ontbrak nog. Er zijn niet veel schipmolens meer. Niet zo vreemd want deze hebben plaats moeten maken voor de beroepsvaart en een schipmolen loopt nu eenmaal veel risico met de grillen van de natuur. Het is goed voor te stellen dat het werken op deze molen in de winterdag geen pretje

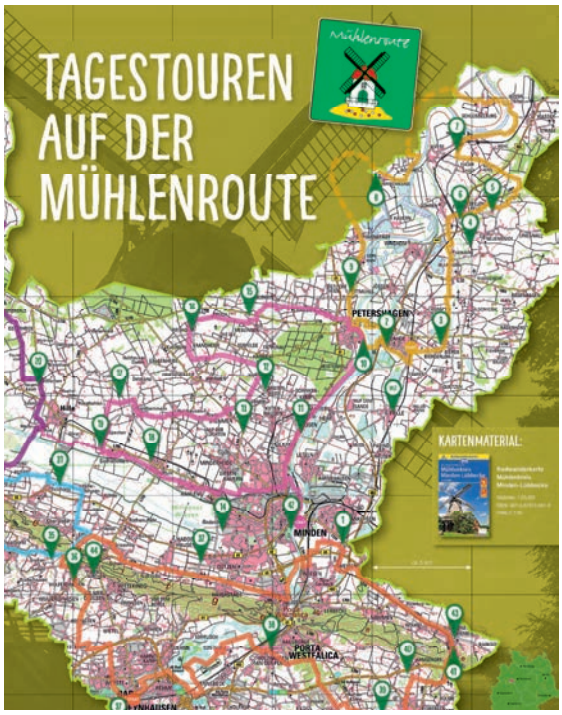

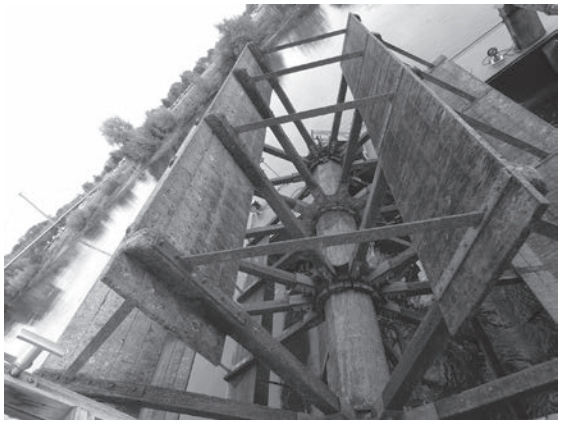

De schipmolen van Minden en detailfoto van het waterrad

is. De molen is met zorg ingericht met de werktuigen van weleer. Vrijwilligers ontvangen de bezoekers. Schiffmühle Minden is een replica van een molen zoals deze in de Weser kan hebben gelegen. Ditmaal met een grote stalen drijver als romp en drager van het gigantische rad. De molen is het hele jaar voor bezoek geopend. Echter draaien doet hij zelden. De wal is helemaal ingericht om de vele toeristen van een natje en droogje te voorzien.

Voor ons reisje hebben we 5 dagen uitgetrokken. In die periode hebben we intensief veruit de meeste molens van de beroemde Mühlenstraße bezocht. Hier kom je werkelijk van alles tegen. Watermolens, heel

Molen met borstroeden

Achtkantige stenen molen in Grossenheerse

mooi in de natuur gelegen met alle soorten aandrijving, onderslag, middenslag, bovenslag en turbine. Ook een molen die weer van turbine is teruggebouwd naar de traditionele aandrijving. Windmolens in heel veel uitvoeringen, grondzeilers, beltmolens en stellingmolens en zelfs een wind-watermolen. Ook allerlei kruivormen, waarvan de zelfkruiing het meest voorkomt. Het is voor ons, als noeste zwaarkruiers, best raar om telkens zo'n zenuwachtige windroos te zien. Bij de meeste molens is de romp gebouwd van grote brokken zandsteen. Er zijn achtkanten en 2 prachtige standerdmolens. Ook hebben we allerlei functies van de molen kunnen zien. De meeste zijn korenmolens, maar ook molens met een pelsteen en zelfs een Knochenmühle. Het pellen gebeurt daar ook met een laaggelegen steenkoppel, maar dan zonder pelblik maar met een natuurstenen gekartelde steenrand om het koppel. Er is ook een oliemolen, waarvan de kollergang is vervangen door een door de molen aangedreven oliepomp met hydraulische pers.
Ook was er een grote diversiteit in gevlucht. Het oudhollands, zoals wij kennen, zeer brede voorzomen, halfdichte achterzomen met kleine zeiltjes, zelfzwichting. En wat zeer opvallend is, veel houten roeden. En wat nog opvallender is, een groot aantal RECHTSdraaiende molens. Nooit gezien, en het maakt een heel vreemde indruk als je dit voor het eerst in werking ziet. Natuurlijk hangt de vangbalk dan ook aan de andere kant.

Zonder uitzondering is de molen meer voor de aankleding dan als functioneel monument. Als er al een molenaar is, dan heeft hij vaak niet de vakkennis zoals wij die hebben aangeleerd. Bij iedere molen zijn geregeld Mühlentage. Een uitgelezen kans om rondom de molen een feestje te houden. De meeste molens zijn dan ook voorzien van een bijgebouw met een inventaris waarop menige horeca jaloers op zal worden. Al dan niet ingericht als een soort "Heimatmuseum". Helaas lijkt dit vaak de hoofdtaak van de molen. Maar ja, ze worden wel prima onderhouden hierdoor.

Wat erg opvalt is, dat de meeste molens geen stormkettingen en bliksemafleiderkabel hebben. Dat is natuurlijk ook erg lastig met een zelfkruier, maar het geeft ons wel een "unheimliches gefühl".

Een heerlijk reisje om niet te vergeten. Hopelijk geven de foto's een mooie indruk.

Jan en Lucie van Riet, Sabine Hillebrecht

Meer informatie en foto's op website:
de.wikipedia.org/wiki/Westfälische_Mühlenstraße

Bockmühle Oppenwehle

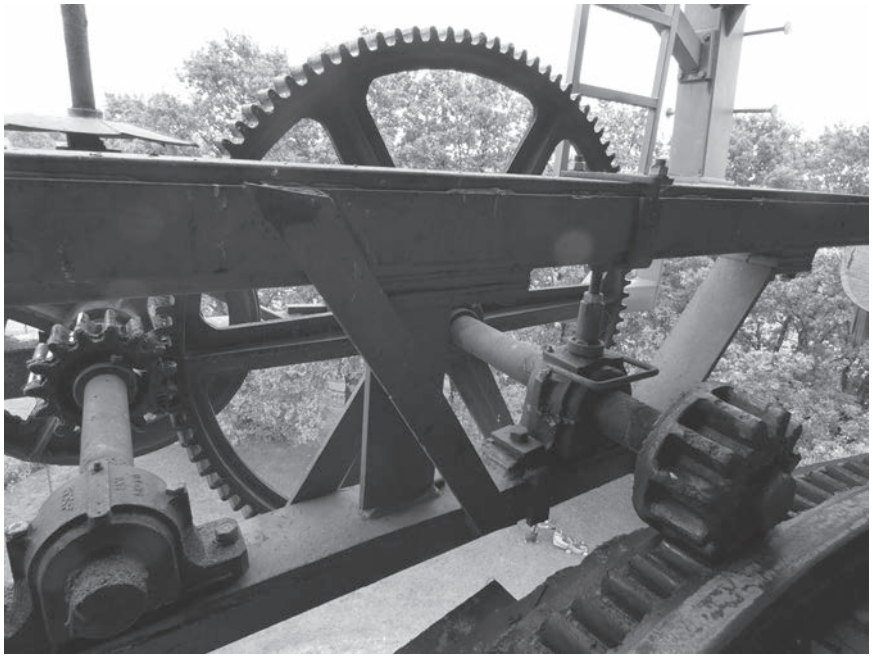

Mechanisme van windroos/ zelfkruier in / aan de buitenkant van de kap

De Limburgcollectie: molen Rust na Arbeid

Molen Rust na Arbeid
De geschiedenis van molen Rust na Arbeid begint in 1880, toen Eduard B. van den Boogaard deze beltkorenmolen liet bouwen, uitgerust met drie paar maalstenen. In 1892 verwisselde de molen van eigenaar en kwam in handen van Johannes M.H. Coopmans. Het jaar 1911 bracht een dramatisch moment met zich mee: tijdens een onweersbui brak een deel van de houten askop af, waarbij ook de houten roede werd vernield. De houten as werd vervangen door een gietijzeren exemplaar en twee nieuwe Belgische roeden werden door de as gestoken. In 1922 erft Lambertus Antonius, de zoon van Johannes, de molen. De jaren die volgden brachten veranderingen, waaronder het uitgraven van een deel van de molenberg in 1930 om plaats te maken voor een pakhuis. In het linkerdeel van de molen werd een maalstoel met 15'er kunststenen en een nieuwe dieselmotor geplaatst. Verdere ontwikkelingen volgden, zoals de vervanging van de dieselmotor door een elektromotor en het monteren van stroomlijnwieken in 1943 door de firma Chr. v. Bussel uit Weert.

Vijf jaren later ging de molen over naar Adrianus Fernandus Constantinus Kock, die in 1958 remkleppen op de wieken liet aanbrengen door molenmaker Hub Beijk uit Afferden. Gezondheidsredenen leidden tot de stillegging van de molen in 1969. De molen wisselde nogmaals van eigenaar in 1970, toen pottenbakker Gerardus M. Jakobs het pand verwierf. 1972 zag het vertrek van machines uit het pakhuis evenals een stel Duitse blauwe 17'er stenen uit de molen. Dit vertrek werd gevolgd door verdere overdracht van eigenaren. Jakobs verkocht in 1977 de molen aan C. Verhoeven, die er een bistro in wilde vestigen. 10 jaren later werd de molen openbaar verkocht aan Franciscus Martinus G. Lenssen. Lenssen liet de roeden van de molen afhalen en zeven jaar later werd de kap afgedicht. Na deze afbraak kwam de molen in bezit van de huidige molenaar Ludger Pauls. In 2002-2003 onderging molen Rust na Arbeid een grondige restauratie, zodat de molen weer maalvaardig werd gemaakt. Met veel hulp van diverse instanties en de Molenstichting Gennep werd na een decennium van inspanningen de molen op zondag 13 juni 2004 heropend en weer in bedrijf gesteld door Marietje Kock.

Festiviteiten bij deze molen worden vaak druk bezocht, zoals afgelopen monumentendag.

De molenaar
De huidige molenaar Ludger Pauls groeide op in Kessel, Duitsland, in de nabijheid van een overblijfsel van een stellingmolen. Zijn liefde voor oude technologie, machines, auto's en windmolens bracht hem naar molen Rust na Arbeid toen hij bij toeval de advertentie 'Molen met woning te koop' tegenkwam. Na de aankoop van de molen en de renovatie van de aangrenzende woning, werden plannen gesmeed om de molen terug te brengen in haar oorspronkelijke staat. De heropening van de windmolen Rust na Arbeid werd een geweldig feest. Ludger blijft nog steeds gefascineerd door de molen, die hem terugvoert van het hectische beroepsleven naar de goede oude tijd. De molen draait soms traag en is altijd afhankelijk van wind en weer en van onvoorspelbare processen. Tenslotte zijn we allemaal trots om oude dingen te bewaren voor toekomstige generaties.
U bent van harte welkom een bezoek te brengen aan Molen Rust Na Arbeid. Voor meer informatie zie de website van Molenstichting Gennep:
molensgennep.nl/portfolio/rust-na-arbeid

Bron: Het Limburgs Erfgoed Net; Coöperatie Erfgoed Limburg

Boekbespreking “Van werktuig tot wereldmerk”

‘van Werktuig tot Wereldmerk’
100 jaar molenbehoud

Dit jaar gaf De Hollandsche Molen, i.s.m. W-books te Zwolle, een boek uit, ter gelegenheid van het 100-jarig jubileum van De Hollandsche Molen. Dit boek was tegen betaling te bestellen. Ik ben blij dat ik dat heb gedaan. Het is een mooi verzorgd boek, harde kaft, 192 pagina’s en 150 prachtige afbeeldingen in kleur. Zoals de subtitel al aangeeft, een jubileumboek waarin wordt teruggekeken op 100 jaar ontwikkelingen in de molenwereld. Vooral gezien vanuit de Nederlandse optiek, maar die ontwikkelingen ook in relatie tot vele eeuwen van molenontwikkeling elders, waarop de Nederlandse heeft kunnen voortbouwen.
Het boek is ingedeeld in zeven hoofdstukken waarin verschillende aspecten van die ontwikkelingen in onderscheiden periodes worden besproken. Binnen ieder hoofdstuk wordt een aantal onderwerpen verder benoemd en uitgediept. Dat wordt gedaan door verschillende auteurs, die zich op pag. 191 voorstellen. Op de pagina’s 188 – 190 is een alfabetische literatuurlijst opgenomen, ingedeeld naar de hoofdstukken.

In het eerste hoofdstuk: “De molen in al zijn facetten” (pag. 8 – 32) wordt door Ellen Steendam e.a. een prachtig historisch overzicht gegeven over de ontwikkeling van de molen als krachtbron, de verschillende typen molens die zijn ontwikkeld en de functies die deze molens hebben vervuld. Daarbij ook de rechtsposities van de molenaars en schetsen van het leven en werken op een molen.

Hoofdstuk 2 gaat over het “Molensterven en molenbehoud’ in Nederland, in de periode 1850-1923. De periode voor de oprichting van de vereniging ‘De Hollandsche Molen’, waarin de industriële revolutie zorgde voor grote veranderingen in de maatschappij, in de beschikbare aandrijvingstechnieken, in de technologie van de industriële productie en daarmee op de teruggang van de plaats die de oude energiebronnen, de molens (water-, wind-, ros-) in die maatschappij hadden. Vanaf ca. 1850 verdringing van molens door stoommachines, vanaf ca. 1900 de motoren met inwendige verbranding en vooral na ca. 1920 de beschikbaarheid van elektrische aandrijving. In die tijd maar weinig aandacht voor het behoud van de molens als cultureel erfgoed.

De titel van Hoofdstuk 3 is dan ook: “Concurrerend instrument’, 1923-1945. Het begin van georganiseerd molenbehoud, de oprichting van de Vereniging ‘De Hollandsche Molen’ als een toch nogal elitaire club. Het begin van de systematische inventarisatie van het Nederlands molenbezit, door Anton ten Bruggenkate. Parallel pogingen om door technische verbeteringen het rendement van molens (vooral windmolens) te verbeteren om daarmee een economische exploitatie veilig te stellen. De prijsvraag van DHM in 1924 en de resultaten daarvan die we nu nog kennen. De wiekverbeteringen van o.a. Dekker, Bilau, Van Bussel, Van Riet, Ten Have en het project ‘De Prinsenmolen’ in Hillegersberg in 1935. De nieuwe technieken bleken inderdaad vaak verbeteringen, die ook breed werden toegepast. Later nog gevolgd door de fokwiek van Ir. Fauël.
Het uitbreken van de 2e wereldoorlog maakte abrupt alles anders. Door de schaarste aan brandstoffen werd het weer interessant (en vaak noodzakelijk) om

terug te vallen op de energie van wind en water. Maar zeker 200 molens gingen verloren, en vele werden beschadigd, vooral in hel laatste oorlogsjaar. Bij de wederopbouw bleek dat de technische ontwikkelingen tijdens de oorlog de molen als werktuig nog verder op achterstand hadden gezet. Nederland stond voor de keuze om zijn nog resterende molens als monumenten te willen behouden. In 1960 waren er nog maar 991 over.

Hoofdstuk 4 is dan ook: "Geen molen verloren laten gaan" (1945-1970). Een meer beleidsmatige bescherming van molens is nodig om het resterende molenbestand te behouden. Niet alleen als werktuig, maar vooral ook als historisch monument. Op 27 april 1946 ook bij ministeriële beschikking geregeld. In 1961 gevolgd door de Monumentenwet. Een deel van de poldermolens kon zijn functionaliteit behouden door de 'Wet Bescherming Waterstaatswerken in Oorlogstijd' (BWO, 1952) . 'De Hollandsche Molen' paste haar strategie ook aan. Ir. F. Stokhuyzen schrijft het standaardwerk: MOLENS.
In 1954 verschijnt het verenigingsblad *'Molennieuws'.* De eigendomspositie verschuift naar stichtingen en gemeenten. Er komen nationale en provinciale onderhoudssubsidies. Het opwekken van elektriciteit met molens wordt geprobeerd, maar blijkt toch niet zo succesvol.

Hoofdstuk 5 beschrijft de positieve ontwikkelingen in de periode 1970-2000. "Voor de wind".
Veel restauraties, beter systematisch onderhoud, aandacht voor de *Molenbiotoop*. Vrijwillig molenaars via opleiding dor het '*Gilde van vrijwillige Molenaars'*, vanaf 1972. In het laatste gedeelte van dit hoofdstuk worden de veranderingen bij 'De Hollandsche Molen' besproken, personeel, visie en taken.

Hoofdstuk 6 gaat over "De heroriëntatie van het molenbeleid in de periode 2000-2021.
Nieuwe financieringen, nieuwe richtlijnen voor restauratie, herbouw en verplaatsing. Al dan niet draaien en malen. Ook de erkenning van 'het molenaarsambacht' en de erkenning daarvan als 'Unesco Immaterieel Cultureel Erfgoed van de mensheid' in 2017. Het wordt afgesloten met een '*samenvatting en vooruitblik'*.

Hoofdstuk 7 begint met een opdracht: om relevant te blijven in een veranderende wereld, 'moeten molens verwondering vangen'.
Onderwerpen die aandacht vragen zijn: beschikbaarheid van vrijwillige molenaars, de klimaatverandering, de financiering in de toekomst, het maatschappelijk draagvlak in de samenleving, het verhaal blijven vertellen, samenwerking met strategische partners. Het boek eindigt met het 100 jarig bestaan van 'De Hollandsche Molen' in 2023.

Al met al een heel interessant boek waarin verschillende aspecten van de ontwikkeling van de molen 'Van werktuig tot Wereldmerk' vooral gedurende de laatste 100 jaar in Nederland, de revue passeren. Gemakkelijk leesbaar, mooi geïllustreerd en overzichtelijk ingedeeld. Voor lezers met verdergaande interesse, een uitgebreide literatuurlijst, alfabetisch, per hoofdstuk.
Wat mij betreft een aanrader voor iedereen die zich met molens bezig houdt en/of daarin geïnteresseerd is.

Aart Mul

Bouwplannen en molenbiotoop Oploo

De biotopen van windmolens worden overal bedreigd. Door te hoog opgroeiend groen en doordat de nog vrije ruimte rondom windmolens heel aantrekkelijk is voor projectontwikkelaars en gemeenten om daar woningbouw of industriële gebouwen te realiseren. Er zijn weliswaar richtlijnen en er is zelfs een rekenmodel voor het beschermen van de biotoop van windmolens. Zie bijvoorbeeld: www.molens.nl/molenbeheer en molenstichtingnoord-brabant.nl/molen-bezoeken

Voor molens in Noord-Brabant geeft de Windmolenbiotoopinventarisatie van 2020 een goede momentopname. Daarin zijn ook de bestemmingsplannen vermeld waarin de molen voorkomt. Lang niet allemaal

met een beschermingsgebied. De rechtspositie van de moleneigenaar is dan zwak. Recente voorbeelden van biotoopproblemen in onze regio zijn de molens Linden-Katwijk en Haps.
Niet voor niets heeft de vereniging ‘De Hollandsche Molen’ in november 2023 nog brieven gezonden aan zowel gemeenten als moleneigenaren, waarin de regels en procedures nogmaals worden toegelicht, ook in verband met de nieuwe situatie als de Omgevingswet van kracht zal zijn.

Maar gelukkig zijn er ook situaties waarin de projectontwikkelaar en de gemeente zorgvuldig omgaan met de molenbiotoop en tijdig de moleneigenaar en ook de molenaars in de procedures betrekken. Dat is gebeurd bij de planvorming voor de nieuw te bouwen woonwijk ‘De Blauwe Beek’ in Oploo. Al in 2021 is er overleg geweest tussen de projectontwikkelaar, de Molenstichting Oploo en de molenaar/beheerder, Jan van Riet. In het bestemmingsplan is toen een beschermingsgebied rond de standerdmolen ‘De Korenbloem’ opgenomen, op basis van de biotoopformule, voor resp. 100 en 400 meter. Voor het plan is een schets gemaakt, waarin een doorsnede is aangegeven met de hoogten van bestaande en voorgenomen bebouwing, in ook de lijnen van maximale hoogte volgens de formule (zie bijgevoegd kaartje). Daarin valt direct op dat er op ca. 200 meter een bestaande groep bomen staat die inmiddels ruim boven de maximale hoogte volgens de biotoopformule zijn uitgegroeid. Bestaande woningen in een straal van 175 meter van de molen, hebben een hoogte van 8-10 meter. De projectontwikkelaar heeft nu een goed gemotiveerd verzoek gedaan aan de Molenstichting en de molenaar om akkoord te gaan met bouwhoogten in het plangebied van 10 resp. 11 meter. Deels een geringe overschrijding van de maximale bouwhoogte volgens de biotoopformule.
De molenaar, Jan van Riet, heeft daarbij wel de projectontwikkelaar verzocht om zich in te spannen om de al aanwezige hoge begroeiing op 200 meter te verlagen tot de maximaal toegestane hoogte.
Zo kan het dus ook, als alle partijen tijdig in overleg gaan en de molenbiotoop respecteren.

Aart Mul i.s.m. Jan van Riet

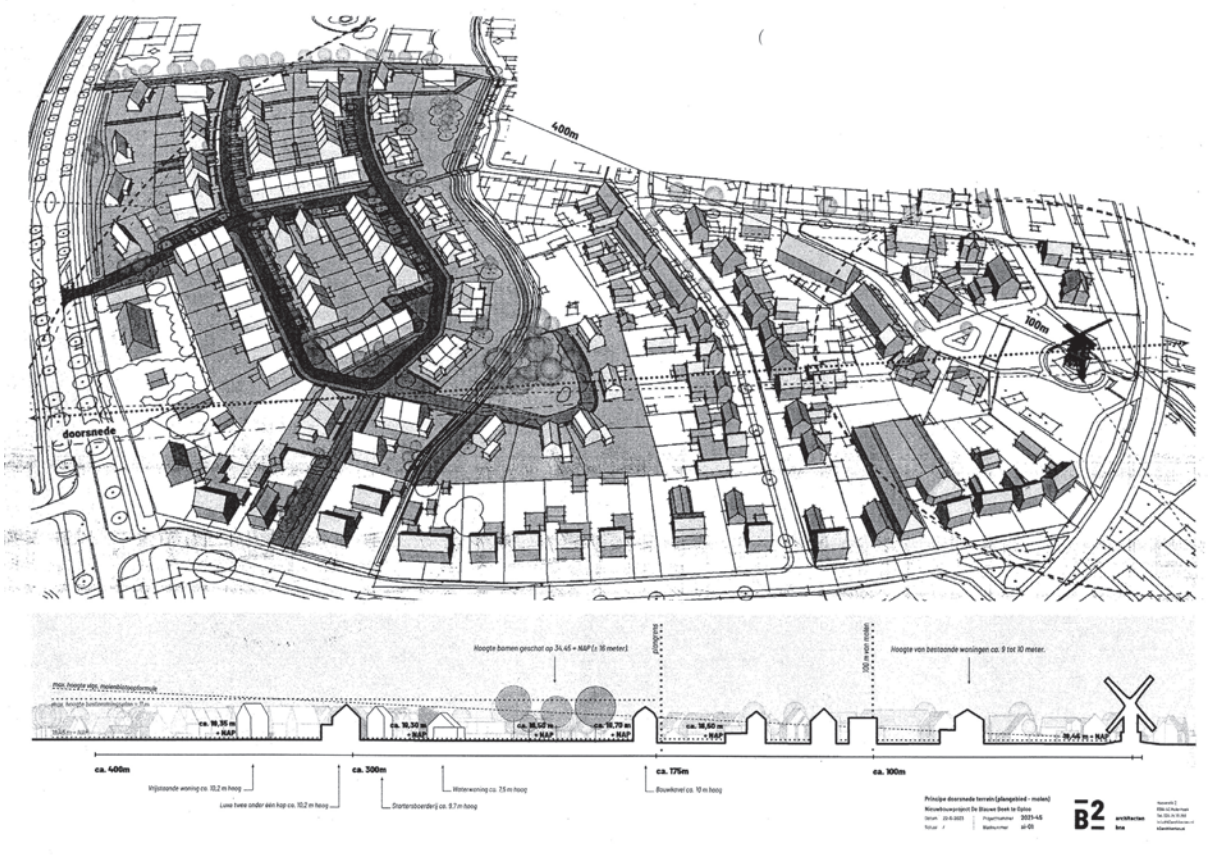

Aan de licht

Ron Smit

Beste Molenvrienden,

De redactie van ‘De Molenvriend’ heeft mij benaderd met de vraag of ik een artikeltje over mezelf voor de rubriek ’Aan de licht’ wilde schrijven. Mijn naam is Ron Smit (rechts op de foto) en ik ben dit jaar samen met Henk Vinkers geslaagd voor het molenaars examen. Links onze instructeur, Nico van den Broek.
Geboren in Boxmeer en opgegroeid in Sambeek. Sinds 1997 ben ik woonachtig in het plaatsje Heumen, getrouwd/gescheiden en woon sinds 2012 samen. Ik heb een dochter en een zoon en twee bonusdochters. Sinds 1993 werk ik als burger bij defensie in het overkoepelende IT-bedrijf (tegenwoordig COMMIT, Commando Materieel en IT).

Techniek heeft mij in allerlei vormen, van elektronica tot mechanica, altijd al geïnteresseerd. Het was voor mij ook logisch om een technische opleiding te volgen aan de MTS in Nijmegen (Energietechniek en Technische Computerkunde) en de HTS in Venlo. In huis doe ik eigenlijk alles wel zelf zoals badkamer vernieuwen, nieuwe keuken plaatsen, zonnepanelen installeren, CV-ketel vervangen, fietsen repareren, waterpomp van de auto vervangen…

Als iets stuk is, schroef ik het eerst uit elkaar om te bekijken hoe het had moeten werken en of ik kan maken wat er stuk is. Soms kan ik met de 3D-printer nog een onderdeel maken, maar meestal belandt het defecte ding tegenwoordig redelijk snel in de vuilnisbak omdat repareren niet meer mogelijk is. Sinds kort probeer ik mijn lasvaardigheden te trainen met kleine projectjes zoals o.a. kettinghaak-slotplaten voor op de Zeldenrust en de Zuidmolen in Groesbeek (ja, die draait weer met Nico en MIO Gerard).

Misschien wel 15 jaar geleden voeg ik me af, na het passeren van de Joannusmolen, of ik misschien wel molenaar kon worden. Sinds ik in Heumen woonde, had ik namelijk de Joannusmolen nog nooit zien draaien. Ik heb toen wel de website van vrijwillige molenaars gevonden maar volgens de lijst met opleiding/stage molens zou ik dan een uur moeten rijden om bij een van die molens te komen. Dat was me te veel gedoe. Ik vond het wel vreemd dat er niet een opleidingsmolen dichter bij huis was, omdat er zoveel molens in deze omstreken staan. Daar is het toen bij gebleven. In 2019 is een vriend van mij, Jan Veltman (Ebben), verhuisd naar het Vosseneind en ik hielp hem met het monteren van jaloezieën op de badkamer. Tot mijn verbazing zag ik ineens de wiek van de Joannusmolen, die boven de bomen uitstak, bewegen en vertelde Jan mijn verhaal. Toen bleek later dat Nico van den Broek samen met Theo Jetten (net begonnen als MIO, in het midden op de foto,

klant van Jan en muziekmaatje van mij) op de Joannusmolen bezig waren geweest.

Tijdens de kennismaking met Nico, vertelde hij over zijn idee om een groep molenaars te vormen die gezamenlijk de molens (in eerste instantie de Zeldenrust en Joannusmolen) van de gemeente Heumen zou bemannen en dat hij ook met de eigenaar van de Annamolen in Nijmegen in gesprek zou gaan. Dat sprak mij erg aan omdat het drie verschillende molens zijn waarop je dan kunt afwisselen. En ineens was ik MIO.

De start van de opleiding was heel interessant en verdiepend omdat de molens waarop ik begon, met uitzondering van de Zeldenrust, moesten worden onderzocht of ze wel draaivaardig zouden zijn. Vang, kammen, wielen, assen, spillen, balken, hekwerk, lagers... alles moest bekeken worden. De Joannusmolen en de Annamolen hadden jaaaren stil gestaan waardoor er veel schoongemaakt en geklust moest worden om de molens weer in bedrijf te krijgen. Daardoor kom je automatisch in alle hoeken en gaten van de molen. De rotte staart van de Joannusmolen hebben we in eerste instantie gestabiliseerd met metalen stroppen en op de Annamolen het kruiwerk schoongemaakt en een nieuw kruirad gemaakt. Henk benoemde dat laatste ook in zijn “Aan de licht” in de oktoberuitgave.

Het maken van dat rad was echt teamwerk. We hebben daarvoor gebruik gemaakt van eiken balken, die nog in de molen lagen, voor de spaken, de metalen ringen en strop van het oude kruirad en een zelf ontworpen nieuwe metalen munnik. Ketting-haken van de oude roedes van De Martinusmolen overgezet op die van de Zeldenrust. Hierdoor was ik meteen bezig met de techniek in en rond de molen en niet alleen met het voorleggen van een zeil en bedienen van de vang.

In de praktijk blijkt echter dat je nu toch wel meer op één molen bezig bent en mensen vragen “Op welke molen draai jij?” Mijn antwoord op die vraag zal nu “de Joannusmolen” zijn, samen met Theo Jetten. Maar dan benoem ik toch ook het molenaars-team van Nico.

Ron Smit

Molens in de regio

Molen Nooitgedacht, Afferden

Om de koude winterdagen een beetje comfortabel door te komen heeft Harry Beijk op ons verzoek een klein onderkomen gemaakt in de invaart. Het is een eenvoudig hokje waar het aangenaam warm te stoken is d.m.v. een infraroodpaneel. Hier kunnen we ook ons koffiezetapparaat kwijt en spullen die bewaard moeten blijven. Een aansluiting voor een wasbakje is nog in voorbereiding. We zijn er heel blij mee, hoeven geen kou meer te lijden. Harry heeft er een mooi geheel van gemaakt, dankjewel.

Appie en Frans

“Martinus” molen, Beugen

Ook deze periode is het redelijk rustig geweest op de Martinus. Zoals elk jaar is het in het najaar erg rustig op de molen vanwege vakanties. Alleen Pieter bleef over om de molen te draaien. Gelukkig had Sonja de tijd om mee te draaien zodat de molen niet stil kwam te staan. Dit najaar hebben wij twee inspecties van de molen gehad. De eerste inspectie was op 15 november van Bureau Groen om voor de gemeente

Uitpasseren van de bolspil van de Martinus

het PIP-plan te maken. De tweede inspectie was van de monumentenwacht op 12 december.

Begin november hebben wij het noordkoppel opengelegd omdat de steen tijdens het malen hobbelde. Er bleek speling tussen de bolspil en de steenbus te zitten. Wij hebben de steenbus gedemonteerd en schoongemaakt. Daarna de steenbus weer in elkaar gezet en de vetkamers gevuld met poetskatoen en vet. Rest ons nog de loper weer op zijn plaats te leggen. Op 12 december hebben wij de kerstster weer in een

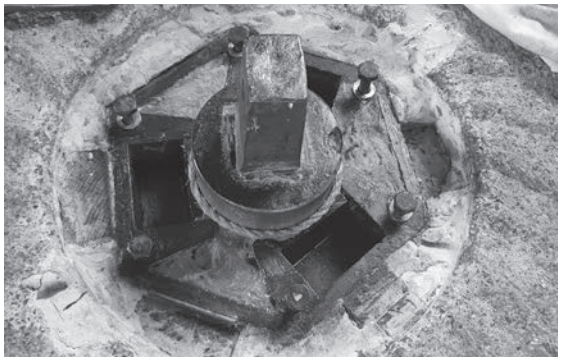

Hier is de bolspil opnieuw vastgezet.

wiek van de molen gehangen en zijn de molenaars begonnen aan hun “kerstvakantie”.

Even wat cijfers over het afgelopen jaar. De teller is blijven staan op 85 525 omwentelingen van de bovenas. Dit jaar hebben wij 333 bezoekers gehad uit 10 verschillend landen. Wij zijn in 2023 in totaal 280 uur op de molen geweest. Wij weten natuurlijk niet wanneer dit blad bij jullie op de mat valt maar natuurlijk willen wij jullie veel draaiplezier en gezondheid wensen voor 2024.

Pieter, Harm, Marko, Albert en Joke

Korenmolen Jan van Cuijk St. Agatha

Afgelopen maanden zijn er weer enkele nieuwe ontwikkelingen geweest rondom de molen en de molenwinkel. Er is een geheel vernieuwde website gelanceerd (molenjanvancuijk.nl) Hierop is de nodige informatie te vinden over de molen, geschiedenis en de molenwinkel met onze producten. Wij hebben sinds september ook een verkooppunt in de boerderijwinkel van Kalverhouderij Derks aan de oude Waranda in Sambeek. Wat de molen betreft zijn er een aantal zaken die spelen. Zo is het dak van het pakhuis lek en de dakbedekking aan vervanging toe. Hiervoor heeft Camiel Damen, die door de eigenaar aangesteld is als adviseur/projectleider monumenten van EAGM, een advies uitgebracht om deze compleet te laten vervangen door de firma Janssen uit Beugen. We wachten nu nog op de uitvoering. De werkzaamheden zullen buiten het vervangen van de dakbedekking, ook het vervangen van het lood in de molenromp en het aanbrengen van een nieuwe druiplijst rondom het dakrand inhouden. Deze druiplijst zal nu een meer historisch verantwoorde variant worden dan de huidige aluminium daktrim die nu aangebracht is.

De firma Beijk uit Afferden heeft weer de jaarlijkse molen APK uitgevoerd en het gaande werk gecontroleerd. Er zijn de nodige wiggen weer vastgezet in het

Archieffoto van rietdekken bij de Bergzicht (1962, Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed)

gevlucht en in het gaande werk. De bovenas is naar voren gezet zodat alles weer beter spoort. Het korte sabelijzer heeft een verbeterde borging aan het voeghout gekregen en alle 5 de kruipalen zijn vervangen door nieuwe hardhouten exemplaren.
Zo kunnen wij er weer tegenaan, en kunnen wij melden dat de molen in een goede staat verkeert, er wordt regelmatig gemalen met de molen. De molenbiotoop is verbeterd omdat er veel bomen en struiken verwijderd zijn aan de westzijde van de molen. Dit is gebeurd omdat de gemeente de Wildsingel (Hazeleger) aan het herinrichten is met snelheidsremmende maatregelen en een nieuw wegdek. Het regenwater wordt nu niet meer via het riool afgevoerd, maar wordt opgevangen in een wadi. Een win-win situatie voor alle belanghebbenden.

Rest ons nog om alle molenvrienden een goed, maar vooral een gezond 2024 te wensen, met hopelijk veel wind in de molenzeilen.

Stefan en Bianca Willems

Achtkante bergmolen “Bergzicht”, Gassel

Na de perikelen met de gebroken kammen in het voorjaar is de periode na de zomerstop gelukkig zonder problemen verlopen. Dat betekent dan ook dat er dit keer verder niets spectaculairs over Bergzicht

te melden valt.

Jos vd Heyden, Piet Verbiesen, Pieter de Haan

Ronde stenen bergmolen "De Reus", Gennep

Begin augustus is er een Scope10 test uitgevoerd op molen De Reus door de firma Megens, hierbij is de gehele elektrische installatie gecontroleerd en zijn er ook thermografische foto's gemaakt van o.a. de meterkast. Uit dit onderzoek zijn enkele kleine aanbevelingen gedaan die wij zelf kunnen uitvoeren om aan alle voorschriften te voldoen. Ger Megens die hierbij aanwezig was en als hobbyimker bijen houdt, heeft ons een groot stuk bijenwas geschonken, zodat wij hiermee de kammen kunnen wassen. Dit stuk bijenwas heb ik thuis au bain marie gesmolten en in handzame blokken omgegoten. Eind augustus is de bliksem ingeslagen, in de molen was geen schade echter in het bijbehorende woonhuis van Jeanine was er toch wat schade; de internetverbinding lag eruit en het modem was defect, ook de diepvries is de klap niet te boven gekomen.

Op zaterdag 9 september tijdens het open monumentenweekend was molen De Reus open voor publiek. In het kader van 50 jaar gemeente Gennep samen met Heijen en Ottersum was er die dag een fietsroute uitgezet onder het thema "zwermen over de kernen". Het feit dat de familie Coopmans dit jaar 100 jaar eigenaar is van molen De Reus en het feit dat molenstichting Gennep 25 jaar bestaat, was voor de burgemeester en wethouder van Gennep aanleiding om naar De Reus te komen. Mariet en Jeanine ontvingen de felicitaties met het jubileum en een presentje in de vorm van "Genneps Ooievaars nat" uit handen van de burgemeester. (Zie ook het artikel daarover in dit nummer.)

Speciaal voor die dag heeft bakker Harrie Arts zijn mobiele pizzaoven bij de molen opgesteld en konden

Harry Arts in bakkerskostuum bij de pizza-oven

De molenstichting Gennep ging op excursie naar gemaal Cruquius

de bezoekers zelf hun pizza samenstellen, waarna deze door Harrie op zijn houtgestookte oven werden gebakken. We hebben die dag circa 65 bezoekers mogen ontvangen die behalve van de molen van een heerlijk verse pizza konden genieten. Na afloop werden we door Jeanine uitgenodigd om gezamenlijk met de andere molenaars en bestuursleden van de stichting, nog gezellig wat na te praten onder het genot van een hapje en een drankje.
Zondag 1 oktober hebben we mee gedaan aan de Limburgse molendag, we hebben die dag ongeveer 25 bezoekers op de molen gehad waaronder enkele molenaars. Begin november kwam er een familie uit Litouwen op bezoek, de dochter van de buurman ging trouwen met een jongen uit Litouwen en had haar schoonfamilie uitgenodigd voor een bezoek aan molen De Reus. Onder de familieleden was iemand wiens opa op een molen in Litouwen gewerkt had. Hij liet ons als bewijs een foto van de middeleeuws uitziende standaardmolen zien, waarop zijn opa had gemalen. De familie was onder de indruk van onze molen en heeft nog wat foto's hiervan gemaakt.

Op zaterdag 7 oktober hebben we een uitje gehad, aangeboden door molenstichting Gennep voor de molenaars en bestuursleden met partners. We zijn die dag met een bus naar de Haarlemmermeerpolder gegaan en hebben een excursie gehad bij het onder stoom staande gemaal Halfweg. Onderweg werden we door Harrie Arts getrakteerd op een Ottersums krentenbroodje. Na een heerlijke lunch nabij stoomgemaal Halfweg gingen we naar stoomgemaal Cruquius. Hier kregen we een uitgebreide rondleiding met een demonstratie hoe m.b.v. enkele grote zuigers het water werd opgepompt. Na afloop terug hebben we bij Old Inn nog gezellig kunnen nagenieten van een uitgebreid diner en werden Jeanine en Mariet Coopmans nog even in het zonnetje gezet. Kortom

een zéér geslaagde dag, met dank aan de organisatie!

We hebben van Ludger Pauls een houten molen mogen ontvangen om als uithangbord voor de molen te gebruiken. Jan Schim heeft de molen aan onze wensen aangepast, een bord gemaakt, en opnieuw geschilderd. Aan de straatzijde achter de heg hebben we twee buizen in de grond gezet waarop het bord geplaatst kan worden, als de molen open is.

Peter Pouwels, ook namens Jan, Coby en Aart

Zeskante Bergmolen, "Mariamolen", Haps

Geen informatie ontvangen.

Achtkante bergmolen "Gerarda" te Heijen

Over de Gerarda valt niet veel te vertellen. Onze leerling Kaynee is nog steeds ziek, maar het gaat langzaam iets beter. Binnenkort gaat hij weer heel even naar school. Hij was erg blij met het opgehaalde geld voor hem, dank daarvoor. Wanneer er in Afferden niet genoeg wind is om te malen, malen we haver voor een boer in Afferden. Verder zijn de voorbereidingen voor een toilet op de molen in volle gang; vloer slopen, plaats maken, etc. De gemeente Gennep heeft hiervoor 25 duizend euro beschikbaar gesteld. De roeden zijn doorgemeten, met het te verwachten resultaat: op termijn misschien niet veilig. Vervangen is het advies. We laten eerst nog een visuele inspectie doen, want "misschien" is niet duidelijk genoeg. Penningmeester Arnold Roelofs kan wederom op jacht naar geld.

Frans, ook namens Harry

Zie ook: www.molens.nl/molenbeheer#molenroeden en de risico-inventarisatie "RoeRIE" op deze pagina.

Stenen grondzeiler "Joannusmolen", Heumen

Heel veel gebeurd dit jaar en in het laatste kwartaal. Allemaal goede zaken en ontwikkelingen. Door de molenaars uitvoeriger beschreven in een jaarverslag 2023, elders in dit nummer.

molenaars van de Joannusmolen Heumen

Achtkant stellingmolen te Linden-Katwijk

Er is niet zoveel te melden over de molen want we draaien onze rondjes, doen klein onderhoud, houden de boel schoon en drinken een kop koffie.

Kerstverlichting op de Lindense molen

Toch een opsomming wat er het afgelopen halfjaar in en rond de molen heeft plaats gevonden. Bij werkzaamheden in de kap zagen we dat de lendestut van de vang gebarsten was en er een risico was tot breuk. We hebben de stut versterkt door er een tweede stut tegenaan te schroeven. Begin september heeft de monumentenwacht de molen geïnspecteerd en technisch goed bevonden maar de molen is dringend aan een onderhoudsbeurt toe. Nabuurs (de eigenaar van de molen) heeft hierover contact opgenomen met molenbouwer Beijk. Naar aanleiding van de inspectie hebben we vier brandblussers gekregen, voor elke zolder één. Bij harde regen uit het Z.O. lekt het op de maalzolder. Eind september heeft de heer Wessel Engels met zijn drone de molen van binnen en buiten gefilmd, we zijn benieuwd naar het eindresultaat. Op 8 december hebben we de verlichte kerstster bovenin het gevlucht opgehangen. In het vroege voorjaar hebben we in het open veld tegenover de molen alle jonge robiniaboompjes (acacia) weggesnoeid. In ¾ jaar tijd is dit onkruid weer gaan groen tot wel 3 meter hoog, dus onze eerste winterklus voor het jaar 2024 zal zijn dat we met hakbijl en takkenschaar aan de gang moeten gaan.

Peter Simons en Rob Snel

Stenen bergmolen "De Korenbloem", Mill

In de periode na de zomerstop hebben we in Mill op zaterdagen met voldoende wind uiteindelijk een

Op de Maasmolen in Nederasselt moest een van de schoren gespalkt worden.

paar honderd kilo gerst kunnen malen. Dat ging probleemloos. Ook hebben we de ezel wat steviger aan de lange spruit bevestigd met een extra draadeind. Verder valt er over de afgelopen periode weinig spectaculairs te melden.

Pieter de Haan, Peter Simons, Ramon Ligthart

Standerdmolen "Maasmolen", Nederasselt

Het was na de vergassing van de Maasmolen afgelopen zomer even wennen dat er geen levend wezen meer te bekennen was in de molen. De vliegen en spinnen zijn weer teruggekomen, maar hopelijk blijven de bonte knaagkevers en de houtwormen weg. Het onderhoudsbudget voor 2023 was na de vergassing eveneens weg. Maar het nieuwe jaar komt eraan en we hebben alle tijd gehad om te bekijken wat er voor 2024 gedaan moet worden. In elk geval de schoren. Eén schoor is zo slecht dat hij door Peter Coppens provisorisch gerepareerd is met planken, anders was hij waarschijnlijk al gebroken.
De lijst is nog veel langer maar het volgende jaar zullen we daarover berichten als er daadwerkelijk iets is gedaan.

Mijn nieuwe collega Vincent Claessens heeft inmiddels een vrijwilligerscontract getekend met de gemeente Heumen. Niemand minder dan burgemeester Joeri Minses was daarbij aanwezig en hij was erg blij met de nieuwe aanwinst en wenste Vincent veel succes (zie foto).

Rest mij nog iedereen mooie Kerstdagen en een gelukkig Nieuwjaar te wensen.

Piet Verbiesen, mede namens Vincent Claessens

Aanvulling, zie ook: Artikel van Thomaz van Os, Gelderse Standerdmolens, deel 3: De Asseltse molens, in: De Gelderse Molen, 4e kwartaal 2023, pag. 6-9.

Bergmolen "De Vooruitgang", Oeffelt

In Oeffelt zijn met de opleiding bezig: Albert Klarenberg (Boxmeer), Joke Klarenberg (Boxmeer), Janina Tischler (Duisburg) en Lars Spickermann (Uedem).

Op 26 augustus hebben we op onze molen een zeer geslaagde BBQ gehad van de leden van Molenvrienden Land van Cuijk. 6 oktober zijn landelijke examens afgenomen van "De Hollandsche Molen". Alle 4 kandidaten zijn geslaagd.

Ondertekening vrijwilligerscontract door Vincent Claessens en de burgemeester van Heumen

Met een VR-bril worden rond de molen in Oeffelt video's met een drone gemaakt.

Bezoek van burgemeester Moorman in Oeffelt

In het kader van Monumentendag hebben we op zaterdag de hele dag gedraaid. We hadden 20 bezoekers. Zij zijn rondgeleid door de hele molen. Rond de molen zijn op 28 oktober drone opnamen gemaakt voor de website van de Molenvrienden. In de molen is een opname gemaakt voor de SIM, door C. Daamen.

Op 21 november hebben we burgemeester Moorman ontvangen in het kader van de Route 33. Voor het bezoek was 15 minuten gereserveerd. Jammer genoeg was het donker. Wel stond de wind uit het oosten zodat we de molen konden laten draaien naar de straatkant. Een mooi gezicht. We hebben de burgemeester en het publiek persoonlijk uitgenodigd een keer overdag de molen te bezoeken en een rondleiding te doen, zodat al het moois ook gezien kan worden. Aan de burgemeester hebben we onze zorg uitgesproken over de beschermingszone molenbiotoop rond de molen. In het westen staat een grote houtwal op 250 m van de molen met een hoogte van 20 meter en meer. Deze neemt al veel wind weg. Daarbij komt er elk jaar een meter bovenop. Een grondig beheer is nodig.

Van Ed van Alem (familie van Manders) hebben we

Foto van de familie Manders in de jaren ’30 (de bouwer van de Vooruitgang te Oeffelt)

een originele foto gekregen van de familie Manders in de jaren 30. Jo Manders was de bouwer van de molen in 1913.

John Houben, Theo van Bergen, Sonja Middelink

Standerdmolen “De Korenbloem”, Oploo

Eigenlijk is er niet veel nieuws te melden over De Korenbloem. Voor het eerst in vele jaren was de molen op één zaterdagmorgen niet te bezoeken omdat de molenaars een reisje maakten (zie ons verslag daarvan in dit nummer). Het is vrij druk met allerlei excursies geweest, vooral van een aantal schoolklassen. Omtrent de thema’s monumenten en brood kon de molen zijn functie goed laten zien.

De onderhoudswerken die nog uitgevoerd moeten worden, liggen er nog. De nieuwe zeilen zijn nog niet gehangen wegens slechte weersomstandigheden en ander ongemak. En wat hebben we herfstachtig weer gehad, heel veel regen, veel wind en zelfs een storm. En wat hebben we moeten kruien, want telkens zat de wind wel weer ergens anders.

We hebben de indruk dat onze nieuwe gemeente zorgvuldig omgaat met de molenbiotoop. Van twee bouwplannen in de molenbeschermingszone is aan ons advies gevraagd. Beide bouwplannen waren op ruime afstand van veel dichterbij gelegen belemmeringen, dus zijn we hiermee akkoord gegaan. Wel hebben we compensatie gevraagd, zo staat het in de nieuwe Omgevingswet, in de vorm van het reduceren van een aantal hoge bomen in de molenbeschermingszone. In één geval ging het hier om bomen van een particulier, dus dat haalt niets uit. In het andere geval zijn de bomen opgenomen in een onderhoudsplan om in een 4-jarige cyclus hun omvang gereduceerd te houden. Een plan om een boom net voor de molen

te planten in het plan van de Molenbeek is met enige overtuigingskracht tegengehouden.

Van de nieuwe oogst spelt is een monster geanalyseerd. In het rapport is te lezen dat het valgetal (voor de laboranten onder u de mate van aanwezigheid van actieve enzymen) erg laag is. Dit zal alles te maken hebben met de zeer natte zomer, waarin niet geoogst kon worden en waardoor de korrel door de vochtigheid al begint te kiemen. Niettemin lukt het prima om er een goed brood van te bakken.

Jan, Sabine, Theo

De watermolen, Oploo

De molen staat nog zonder rad. Deels, vermoed ik, door slechte communicatie. Tijdens een gesprek op het gemeentehuis bleek dat vanuit de oude gemeente geen vakkracht is ingestroomd op de betreffende afdeling. Tevens waren de dossiers lang niet volledig. Hierdoor is het al jaren bestaande voornemen om rigoureus de fundering aan te pakken tijdens de verwijdering van het rad bij de onderhoudsbeurt onvolledig uitgevoerd. We hopen u bij de volgende uitgave van De Molenvriend te kunnen melden dat het werk toch compleet gaat worden uitgevoerd. Vooralsnog hebben we herplaatsing van het gereviseerde rad nog even weten uit te stellen.

Aan water geen gebrek. Alle stuwen zijn laag gezet door de zeer overvloedige regenval van deze herfst. De bruggen bij de watermolen zijn voorzien van antislipstrippen. Het is nu een stuk veiliger dan met het soms spiegelgladde oppervlak.
Tijdens de storm Ciarán is een windveer van het dak gewaaid. Gewoon uit de spijkers getrokken, zo rot was hij. Ook op een aantal andere plekken is slecht hout. Het schilderen van de molen is jaren uitgesteld en dat is te merken. We hopen dat ook deze molen de verdiende aandacht krijgt, welke al veel molens in onze regio hebben gekregen.

Sabine, Theo, Jan

Standerdmolen “Zeldenrust” Overasselt

Molen Zeldenrust heeft met grote regelmaat twee tot drie keer per week gedraaid. In de tijd dat we aanwezig zijn, wordt klein onderhoud aan de molen gepleegd. Dit houdt voor ons in, op de oprit en het molenterrein het gras maaien, schoonhouden van de molen, en kleine herstelwerkzaamheden uitvoeren. Dat we twee tot drie keer draaien komt mede door de opleiding van aankomende molenaars. Inmiddels heeft zich een leerling uit Groesbeek gemeld en een uit Nijmegen. Zij zullen, wanneer ze de opleiding afgerond hebben respectievelijk naar de Zuidmolen en de St. Annamolen gaan.

Aankomend jaar worden de twee schoren vernieuwd. Deze klus zal gedaan worden door het molenmakersbedrijf van Roald Hans. Met enkele buurtbewoners een gesprek gehad over te hoog groeiende bomen. Het was een goed gesprek, we konden duidelijk maken dat wij als molenaars niet de bomen gekapt willen hebben, maar dat het wenselijk is dat de bomen niet te hoog worden. Ook de uitleg over het waarom maakte alles duidelijker. Het mooiste van het gesprek was dat buurtbewoners zelf met oplossingen aan kwamen.
Zoals ieder jaar hangt de ster weer in het gevlucht, wat leuke reacties van omwonenden geeft. Namens alle molenaars van de Zeldenrust wensen wij iedereen een goed 2024 toe.

Molenaars Zeldenrust

Aanvulling, zie ook: Artikel van Thomaz van Os, Gelderse Standerdmolens, deel 3: De Asseltse molens, in: De Gelderse Molen, 4e kwartaal 2023, pag. 6-9.

Watermolen ” De Bovenste Plasmolen”, Plasmolen

Het sluisje van het Groene water staat nog steeds op de nominatie om hersteld te worden. Buiten dit mankement is er thans ook een ernstig probleem geconstateerd aan de houten planken van het molenhoofd. Deze planken die in 2010 zijn vervangen voor azobé zijn op maaiveldniveau totaal doorgerot en zullen op termijn vervangen moeten worden. Hopelijk kunnen de diverse mankementen aan het watersysteem buiten ons draaiseizoen door het waterschap vakkundig hersteld worden.

Tijdens onze laatste draaidag vonden we bij het lichten van de bus met giften voor de molen, een dode

Bij de Bovenste Plasmolen zijn planken van het zgn. molenhoofd doorgerot (rechtsonder op de foto)

muis tussen het papiergeld. Deze ‘geldwolf’ had zichzelf door de 5 mm brede sleuf in de fooienpot naar binnen gewerkt en is ondanks dat deze in het geld kon zwemmen aan een hongerdood overleden.

Van het blok bijenwas dat door Ger Megens aan ons is gegeven tijdens de scoop test op molen De Reus hebben we thuis enkele handzame blokken gemaakt, zodat we hiermee de kammen kunnen smeren. Een deel hiervan willen we gebruiken voor het maken van kammensmeer voor de Bovenste Plasmolen. Dit kammensmeer bestaat uit twee delen bijenwas, een deel lijnolie, een deel grafiet en twee delen terpentijn.

Peter Pouwels

Stellingmolen ’Luctor et Emergo” , Rijkevoort

Over deze periode niet veel te melden. De molen staat in kersttooi tot na de jaarwisseling.

Mari, Paul, Petro

Stenen bergmolen “De Heimolen”, St. Hubert

Voor de Heimolen in St.-Hubert kunnen we terugkijken op een goed molenjaar. Wat de molen zelf betreft, een nieuwe roede met Van Bussel neuzen, nu met remkleppen. Een omvangrijke schilderbeurt, waarbij ook hier en daar slecht hout is vervangen. Waarvoor dank aan de moleneigenaar, de gemeente ‘Land van Cuijk’. En ook heel belangrijk, geen schade door slecht weer of andere interne of externe oorzaken.

Aan onze doelstelling: ‘De molen als onderdeel van de dorpsgemeenschap’, hebben we ook invulling kunnen geven. De Heimolen had een rol in diverse regionale evenementen. Zo was het een pleisterplaats in de fietstocht van Wanroij (27.03), in de excursie van het Gilde van St. Anthonis (15.07) en in de Duomarathon (14.09). De molen was ook de centrale plaats bij het bezoek van onze nieuwe burgemeester aan St. Hubert (14.07) en van het jaarlijkse evenement ‘Muziek bij de molen’ (08-07). Gelukkig toch ook weer voor het jaarlijks bezoek van de communicantjes van de parochie Mill en St. Hubert (06.05).
Daarmee kwamen ruim 1000 mensen in ieder geval bij de molen, en een deel daarvan ook in de molen. Op de zaterdagen dat de molen open was en (meestal ook) draaide, kwamen er 319 bezoekers voor een uitgebreider bezoek. Het gevlucht maakte daarbij in totaal bijna 50.000 omwentelingen.

Zeker in de laatste maanden van dit jaar, waarin het veel en uitbundig regende, was maaien van de belt één van de vaste taken van de molenaars, zo ongeveer iedere 2 weken.

Door de natte zomer moest er veel gemaaid worden. Op de foto Walter Cornelissen bij de Heimolen.

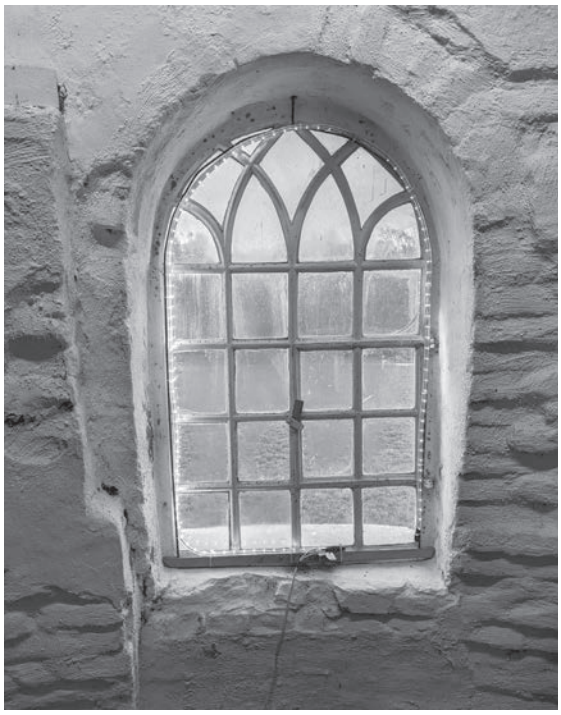

Kerstverlichting op de Heimolen in Sint-Hubert: een lichtslang rondom het raamkozijn.

Molenpoffertjes in Ven-Zelderheide

Inmiddels heeft Beijk Molenbouw ook de halve roede opgehaald, die we bewaard hadden om die t.z.t. te kunnen gebruiken als vervanging van de houten staart van 'De Korenbloem' in Oploo.

Bij het klaarmaken van de kerstster voor in het gevlucht bleek dat de lichtslang aan vervanging toe was. Dat was ook het geval met de kerstverlichting in de raampjes. Op 7 december hebben we alles weer kunnen monteren. In deze laatste weken van het jaar staat onze molen dus weer geheel in kerstsfeer. Wij wensen alle molenvrienden een mooie jaarwisseling en een gelukkig molenjaar 2024.

Walter Cornelissen en Aart Mul

Bergmolen "Rust na Arbeid", Ven-Zelderheide

We hebben vooral met veel plezier teruggekeken op de feestelijk gevierde Monumentendag op 9 september, waarbij we ook het 25-jarig bestaan van de molenstichting Gennep vierden. Gelukkig met heel mooi weer. Voor meer dan 100 bezoekers hebben we ongeveer 800 molenpoffertjes gebakken en weggegeven. Naar keuze met poedersuiker of likeur (voor 18+). Alles prima voorbereid en uitgevoerd door Hans, Marian en Marcel Schouten.
Op 1 oktober was ook de molen open voor bezoekers op de Limburgse molendag. Nu staat de kerstster weer in het gevlucht, ook om dit voor de molen positieve jaar te vieren.

Ludger Pauls

Standerdmolen "De Hamse Molen te Wanroij
Er is weinig nieuws te melden vanuit Wanroij. We zijn bezig om de springbeugel weer goed vast te maken. De nieuw aangeplante bomen in noordrichting worden verder van de molen gezet.

De mulders, Jan, Jos, Martijn

Erd-Hollander de Lohmühle, Duisburg-Baerl

In De Molenvriend nr. 116 berichtten wij al dat de kap van deze molen, met nog een origineel houten rollenkruiwerk, begin 2023 niet meer te kruien was, doordat de voeghouten stevig op de zware kruikuip waren gaan rusten. De molen heeft dus nog steeds niet kunnen draaien. desondanks was de *'Tag des offenen Denkmals'* op 10 september een geslaagde dag met veel bezoekers.

Als molenaars kregen we gaandeweg toch meer twijfel over de aanvankelijk voorgestelde oplossing van dit probleem, een rand van de dikke kruikuip afzagen. In overleg met het bestuur is daarom besloten om eerst samen met Vaags Molenbouw alternatieven te bekijken. Dat waren: aanbrengen van slaghouten op de overring, verhogen van de kruivloer, vervangen van de rollen door grotere, evenueel van kunststof, aanbrengen van schenkels op de (waarschijnlijk doorgezakte) voeghouten en zelfs volledig vervangen van het kruiwerk door een Engels kruiwerk. Stuk voor stuk, aanzienlijk duurdere oplossingen. Aangezien ons budget niet veel ruimer was dan een genereuze donatie van een plaatselijke bank, is het stichtingsbestuur aktief gaan zoeken naar aanvullende financiering, waardoor ook alternatieven reëel zouden kunnen worden. In november werd duidelijk dat er additioneel geld beschikbaar zal komen. Toen kon ook met Vaags serieus worden gesproken over de duurdere alternatieven. Hoewel behoud van het houten rollen kruiwerk steeds een uitgangspunt was, gezien de monumentale waarde daarvan, rezen er toch steeds meer twijfels. Het is reëel te veronderstellen dat er regelmatig houten rollen zullen breken. Het kunnen bijmaken van houten rollen van goed gedroogd iepenhout is echter problematisch en onzeker. Als dat gebeurt zal de molen weer regelmatig niet kunnen draaiten. Na afweging van alle alternatieven is daarom is toch besloten om te kiezen voor aanbren-

Het kruiwerk van de Lohmühle (houten rollen)

gen van een Engels kruiwerk, op voorwaarde dat de ‘Denkmalschutz’ daarmee ook kan instemmen. Vaags is gevraagd om daarvoor een offerte te maken. Ook om dan in het voorjaar van 2024 enkele andere noodzakelijke reparaties uit te voeren, o.a. aan de staart en één van de lange schoren en de bliksembeveiliging.

Tijdens onze aanwezigheid in de molen in november en december viel ook op dat het metselwerk aan de ZW-zijde heel veel doorslag van regenwater vertoont. Het druppelt er echt uit en de vloeren worden nat. Verklaarbaar gezien de enorme regenhoeveelheden de laatste maanden, maar op termijn geen houdbare situatie. Het zal dus nodig zijn om weer iets aan het voegwerk te doen.
Regendoorslag in stenen molens is een bekend probleem. Er is dan ook al veel onderzoek aan gedaan We zijn ons inmiddels aan het verdiepen in de resultaten en aanbevelingen van een onderzoek dat tussen 2002 en 2012 is uitgevoerd door de RCE samen met de TU Delft en enkele andere onderzoekers. Het project ‘Aanpak vochtproblematiek massief metselwerk’. Maar onze eerste prioriteit is nu toch dat de molen in 2024 echt kan gaan draaien, zoals in 2007 bij de grote restuaratie beoogd.

de vrijwillige Nederlandse molenaars van de Lohmühle, Sabine, Jan, Frans, Aart

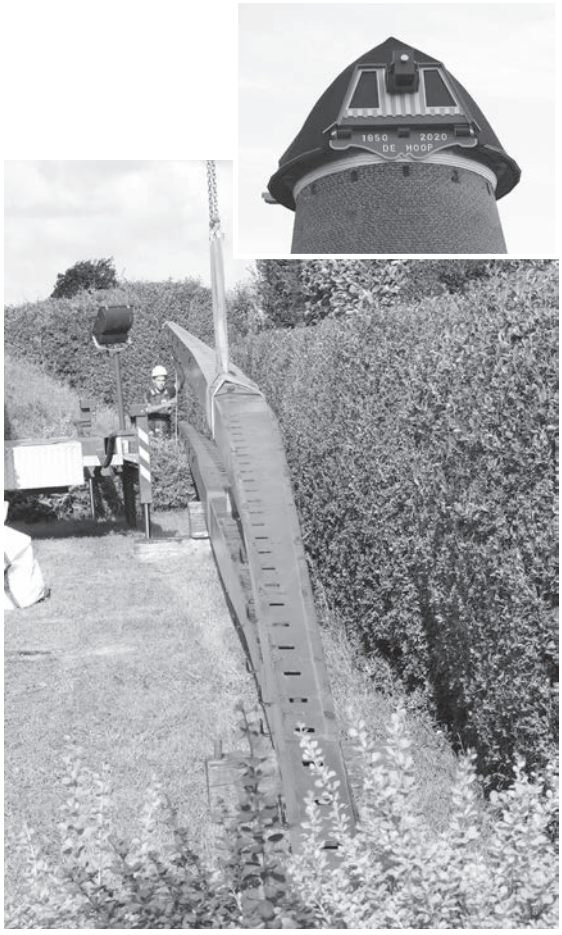

Oude roeden van de Martinus voor Beers?

Molen ‘De Hoop’, Beers

Een nieuwe molen uit onze regio in deze rubriek. De vroegere molen ‘De Hoop’ in Beers is in de afgelopen 11 jaar door de familie Claassen gerestaureerd van een vervallen molenstomp tot weer een bijna compleet ogende molen. In juni 2021 werd die restauratie bekroond met het plaatsen van een grotendeels nieuw gebouwde kap, waar echter wel de originele houten as, met de originele insteekkop en het originele bovenwiel weer aanwezig zijn. In De Molenvriend nr. 112 (2021) hebben we daar een uitgebreid over bericht.

“Voorlopig even genoeg”, zei toen de eigenaar, bewoner en aannemer/restaurateur, Bert Claasen. Wie goed naar de molen kijkt, merkt op dat een gevlucht, en een staart met schoren nog ontbreken. Inmiddels wisten we (dankzij Frits Harteman) dat de insteekkoppen van de Martinus in Beugen en van de Hoop grote gelijkenis vertonen en mogelijk van de zelfde Duitse gieterij afkomstig zijn. Toen het gevlucht van de Martinus in augustus 2021 werd vervangen, is daarom na overleg met Bert Claasen besloten om de oude roeden niet te vernietigen, maar te bewaren, mogelijk voor Beers.
Daar liggen ze nog. Want bij een gevlucht horen ook een staart en schoren en nog het één en ander. Maar inmiddels zijn er ook andere ontwikkelingen. Dat zou kunnen betekenen dat er nog een ander stel roeden beschikbar zou kunnen komen. Dus nog even wachten.

Deze zomer kreeg onze secretaris een bericht, dat er in een tuin in Linden een blauwe maalsteen ligt, die volgens een betrouwbare bron afkomstig zou zijn van de molen in Beers. De eigenaar van deze woning stelt de steen ter beschikking, met de voorwaarde dat hij wordt opgehaald. Inmiddels is er contact tussen Bert Claasen en de aanbieder, en is de afspraak gemaakt om de steen in het voorjaar op te halen. Het is ons niet bekend hoe lang die steen al in Linden ligt.

Tenslotte: Bert Claassen is in november lid geworden van onze vereniging! “Bert, hartelijk welkom!”
Vanaf nu zullen we dus ook molen ‘De Hoop’ gaan opnemen in onze rubriek ‘Molens in de regio’

namens de redactie, Aart Mul

BEIJK
VAKMANSCHAP SINDS 1946
EXPERTS IN
Bouw, onderhoud & restauratie wind- en watermolens
Restauratie & onderhoud monumentale panden en objecten
Restauratie en bouw van allerlei soorten houtconstructies
Ambachtelijke staalconstructies en aandrijvingen
Bekijk onze website www.beijkbv.nl voor meer informatie en projecten.
ZOON

MET DE JUISTE VEERKRACHT ...
BRENGEN WIJ ONDERNEMERS IN TOPVORM!
boladviseurs.nl/topondernemers
bol

GEK OP JE DIER?
WIJ OOK!
BIJ ONS VIND JE OOK VAN ALLES VOOR:
HOND | KAT | PAARD
DUIF | SCHAAP | VOGEL
GEIT | KIP | KONIJN
CAVIA | HAMSTER
1973 - 2023
50
VAKMANSCHAP
TUINCENTRUM
VAN DE HULSBEEK
TUINCENTRUMVANDEHULSBEEK.NL
uw dier - tuin - vijverspecialist
OOSTEIND 1 • WANROIJ • T. 0485 - 45 25 77

Powered by
HAVENS
Since 1845
Voor ieder dier het juiste voer!
www.havens.nl
HAVENS Voede
Meer informatie?
Tel.: (0478) 638 238
info@havens.nl